

شناسایی موانع توسعه مدارس غیر دولتی استان خوزستان مطالعه موردی
(مدارس غیر دولتی شهر اهواز)
مژگان خلفی پور
دکتر مجید حمدانی

چکیده

این پژوهش با هدف شناسایی عوامل و موانع بازدارنده توسعه مدارس غیر دولتی در استان خوزستان با مطالعه موردی مدارس غیر دولتی شهرستان اهواز انجام شده است. جامعه مورد مطالعه در این تحقیق کل مدارس غیر دولتی شهرستان اهواز بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس تعداد انتخاب شده‌اند. روش جمع‌آوری داده‌های تحقیق از طریق توزیع پرسش‌نامه استاندارد بین متخصصان که دارای مدرک کارشناسی و کارشناسی ارشد و سابقه خدمتی آموزشی و تجربه مدیریت در واحد آموزشی داشته باشند انجام شده است. روایی پرسش‌نامه از طریق محتوایی و سازه و پایایی آن به وسیله سنجش ضریب آلفای کرونباخ بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. داده‌های به دست آمده در دو سطح آمار توصیفی و استنباطی و با استفاده از نرم افزار SPSS تحلیل و نتیجه به دست آمده نشان داد: از نظر کمی کمبود منابع مالی، فضای نامناسب آموزشی، کاهش حق التدریس و کاهش تراکم جمعیت دانش‌آموزی اشاره کرد. همچنین از بعد موانع توسعه کیفیت می‌توان به بهبود بهداشت مدارس، ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات، افزایش رضایت شغلی کارکنان، کیفیت آموزش در مدرسه، فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیاء بر امور آموزشی و پرورشی، پاسخگویی به نیازهای علمی و پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان، مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی و مشکل توانمندسازی معلمان و مشکلات حمایتی و نظارتی و ... اشاره کرد.

واژگان کلیدی: شناسایی موانع توسعه، مدارس غیر دولتی، استان خوزستان

۱- مقدمه

بسیاری از دولتمردان^۱ و حاکمان سیاستگذاری^۲ تعلیم و تربیت^۳ را امری حاکمیتی دانسته و اصولاً هر نوع تغییر در ساختار کمی و کیفی در امور آموزش و پرورش^۴ جامعه را در عنان دولت و حکومت مجاز می‌دانند. البته این در حالی است که رویکرد اجرایی آموزش و تربیت، امری جدای از سیاستگذاری و تصمیم‌سازی است. به همین خاطر در اکثر کشورهای توسعه یافته و حتی در حال توسعه در امر آموزش و پرورش، از توان بخش‌های خصوصی در جامعه استفاده می‌شود.

تحول در نگرش‌های اقتصادی و گرایش جهانی به کاهش نقش دولت را باید اصلی‌ترین عامل تأثیر گذار در رابطه نظام سیاسی با نهادهای اجتماعی همچون آموزش و پرورش طی دو دهه‌ی پایانی قرن بیستم و سال‌های آغازین هزاره جدید دانست. محور اصلی اصلاحات، افزایش نقش بنگاه‌های خصوصی در اداره امور بود که دولت‌ها برنامه ریزی، اجرا و کنترل آن را حق انکار نشدنی خود می‌پنداشتند (بری، ۱۹۹۶؛ معدن دار آرانی و سرکار آرانی، ۱۳۸۸).

به همین علت نظام آموزشی متمرکز در بسیاری از کشورهای در حال توسعه شاهد واگذاری فعالیت‌های مختلف خدماتی و آموزشی خود به بخش غیر دولتی و خصوصی بوده‌اند (هارما، ۲۰۰۹). در ایران تأسیس مدارس غیر دولتی^۵ بعد از پایان جنگ و در اواخر دهه شصت خورشیدی نشانگر نخستین اقدام در جهت تحقق این موضوع بود اما گذشت زمان اثرات منفی و مثبت خود را بر ((مدارس غیر دولتی)) به عنوان ((بنگاه اقتصادی)) گذاشته شد. در سال‌های اخیر تحولات جهانی و هم‌چنین تغییر در سیاست‌های اقتصاد ملی، شاهد افزایش روند توقف در مدارس غیر دولتی در ایران هستیم.

در واقع دست اندرکاران این مدارس شاهد افزایش تعداد تقاضای موسسان فعلی برای ((اخذ مجوز توقف)) از وزارت آموزش و پرورش هستند. گزارش دفتر مدارس غیر دولتی وزارت آموزش و پرورش (۱۳۸۸) نشان می‌دهد که این تقاضای موسسان برای ((توقف فعالیت مدرسه)) در همه استان‌های کشور روند صعودی را طی می‌کند. بنابراین فعالیت اقتصادی، خصوصی سازی مراکز آموزشی باید مورد ارزیابی و تجدید نظر مداوم قرار گیرد. بی‌توجهی و غفلت از ضرورت‌ها و باید و نبایدهای محیطی، تداوم حیات مدارس غیر دولتی را به چالش خواهد کشید (معدن دار آرانی ۱۳۹۱). پس آگاهی توأم با آینده‌نگری، ضرورت توجه دوباره به مسائل و مشکلات این حوزه اقتصادی را برای پژوهشگران ((اقتصادی آموزش)) مسلم ساخته است.

^۱ Authorities^۲ Policy^۳ education and training^۴ Education^۵ Non-government schools

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

آموزش و پرورش در حکم مهم‌ترین نهاد اجتماعی در ایفای نقش و رسالت خویش، نیازمند به کارگیری منابع فکری، حمایتی، مالی و معنوی قابل توجهی است که تأمین آن به نگرش جامعه به‌ویژه صاحب نظران و تصمیم‌گیرندگان حوزه تعلیم و تربیت رسمی کشور دارد؛ از جمله تغییرات و تحولاتی که در نظام آموزشی ایران در طول سال‌های پس از انقلاب اسلامی بوجود آمده است، فعالیت مدارس غیردولتی در کنار مدارس دولتی است (عباسی زاده، ۱۳۷۹). مدارس غیردولتی به منظور مشارکت مردم و با هدف رسیدگی همه‌جانبه به دانش آموزان و در نتیجه افزایش کیفیت آموزش با حمایت مردم شکل گرفت.

اصل ۸۵ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که در تاریخ ۱۳۶۷/۳/۵ تصویب شده، مربوط به تأسیس مدارس غیرانتفاعی می‌باشد. این قانون به منظور توسعه مشارکت مردم در آموزش و پرورش و حمایت از سرمایه گذاری در ایجاد و اداره مدارس و مراکز پرورشی یا آموزشی غیر دولتی به تصویب رسید.

مواردی از قبیل: افزایش کیفیت آموزشی؛ پاسخ به نیازهای متنوع مردم، ایجاد تنوع در محتوا و خدمات آموزشی، تنوع در روش‌های عرضه مطالب، کاهش فشار ناشی از انتظارات مردم به دولت در آموزش و پرورش، انجام بهتر و مؤثر تر رقابت، وجود بروکراسی خودجوش در مدارس خصوصی، امکان بروز شایستگی‌ها و استعدادها و استعدادهای نیرهای شاغل و امکان افزایش قدرت انتخاب و تصمیم‌گیری مدیران را می‌توان از مهم‌ترین اهداف تأسیس این مراکز دانست.

از مزایای این گونه مدارس می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- نوآوری و انعطاف‌پذیری
 - ایجاد فضا برای دستیابی به ابتکارات و نوآوری‌ها؛
 - ارتقاء سطح کیفی آموزش و پرورش؛
 - کوچک نمودن بدنه دولت؛
 - کاهش بار مالی از دوش آموزش و پرورش اشتغال‌زایی غیر دولتی؛
 - پاسخ‌گویی بهتر به مراجعه کنندگان؛
 - افزایش میزان انتخاب برای والدین (بین مدارس دولتی و غیر دولتی)؛
 - افزایش مالکیت خصوصی در مقابل مالکیت دولتی؛
 - حمایت دولت از مدارس غیر دولتی.
- اما در کنار این مزایا این مدارس معایبی نیز دارند که می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:
- افزایش نابرابری؛
 - کاهش تأثیر سیاست‌های کلی آموزشی کشور بر امر تعلیم و تربیت دانش آموزان؛
 - عدم اجرای دقیق مقررات آموزشی در برخی موارد؛

مشکلات عقب ماندن از سهم مشارکت‌های مردمی و جایگاه انجمن اولیا و مربیان^۷ در برنامه توسعه کشور و کم‌شدن نقش شوراها موجب ورشکستگی مدارس غیردولتی شده و این مدارس نمی‌توانند وظایف خود را بر اساس قانون عمل کنند و در نتیجه سهم بودجه دولتی آموزش و پرورش افزایش یافته و در پایان سال نیز به همان میزان کسری بودجه خواهیم داشت.

همچنین می‌توان به مشکلات مدارس غیر دولتی به ترتیب زیر اشاره کرد:

- پرداخت مالیات بر آموزش؛
- پایین بودن شهریه برخی مدارس غیر دولتی؛
- آینده نامعلوم نیروهای شاغل در این مدارس؛
- عدم وجود یک واحد حقوقی؛
- تأمین نبودن معلمان متخصص مرتبط با جایگاه شغلی^۸؛

در حال حاضر در کل کشور ۸ درصد دانش آموزان در مدارس غیرانتفاعی مشغول به تحصیل هستند. این در حالی است که پیشبینی شده بود در برنامه اول توسعه کشور سهم دانش آموزی مدارس غیر دولتی ۵٪ و در برنامه پنج ساله دوم بالغ بر ۱۰٪ گردد. همچنین متوسط سهم دانش آموزی پنج سال اخیر برای مدارس غیر دولتی ۷،۷۶٪ بوده است. شواهد و آمار نشان می‌دهد که روند توسعه مدارس غیر دولتی در سال‌های اخیر کند، متوقف یا روند معکوس پیدا کرده است (سالنامه آموزش و پرورش، ۱۳۹۳-۱۳۸۸).

آمار مدون وزارت آموزش و پرورش مربوط بهمدارس غیر انتفاعی نشان دهنده این موضوع می‌باشد که تعداد مدارس غیر دولتی به نسبت کل مدارس روند نزولی را طی می‌کند در دوره زمانی ۵ ساله اخیر روند توسعه مدارس غیر دولتی کاهش داشته است که این روند نشاندهنده وجود مشکلاتی است که موجب عدم توسعه کافی این ساختار شده است آمار زیر نشان دهنده درصد مدارس غیردولتی شهر اهواز می‌باشد (سالنامه آموزش و پرورش، ۱۳۹۳-۱۳۸۸).

سال ۸۹-۸۸ درصد مدارس غیر دولتی ۱۲،۲٪

سال ۹۰-۸۹ درصد مدارس غیر دولتی ۱۱،۴٪

سال ۹۱-۹۰ درصد مدارس غیر دولتی ۱۰،۴٪

سال ۹۲-۹۱ درصد مدارس غیر دولتی ۹،۷٪

سال ۹۳-۹۲ درصد مدارس غیر دولتی ۹،۸٪

همانگونه که از آمار فوق دریافت می‌شود، درصد مدارس غیردولتی در ۵ سال اخیر در شهر اهواز روند کاهشی طی نموده است که این موضوع باعث می‌شود که نیاز به مطالعه دقیق‌تر و علمی‌تر در خصوص تشخیص عوامل تاثیرگذار در افت کیفی و کمی مدارس احساس گردد. سوال اساسی که اینجا مطرح است ، موانع توسعه مدارس غیر دولتی شهر اهواز کدامند ؟

^۷ parents and teachers community

^۸ Positions

مدارس قبل و پس از انقلاب

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران دو گونه مدرسه (دولتی و مدارس ملی) فعالیت داشتند. مدارس پولی که به آن‌ها لقب ملی داده شده بود، غالباً با ارائه فوق برنامه‌های خاص سعی در جلب نظر دانش آموزان داشته و عمدتاً برای آن دسته از خانواده‌هایی دایر شده بود که از توانایی پرداخت هزینه‌های بیش تر جهت تحصیل فرزندان خود بر خوردار بودند. تعداد مدارس ملی بسیار اندک بوده و به لحاظ سطح آموزش با مدارس عادی یا دولتی تفاوتی نداشت. پس از پیروزی انقلاب بحث یکسان سازی مدارس طرح گردیده و جهت جلوگیری از نظام طبقاتی در آموزش و پرورش، کلیه مدارس غیر دولتی بر مبنای تصمیم شورای انقلاب منحل و مسئولیت برنامه ریزی آموزشی کشور و نظارت بر اجرای این گونه برنامه‌ها مستقلاً به دولت واگذار گردید. این در حالی بود که چند سال پس از پیروزی انقلاب بحث مدارس خصوصی به دلایل ذیل مطرح گردید:

- ۱- رشد جمعیت و میزان نیاز متناسب با امکانات کثیر آموزشی برای افراد لازم التعلیم.
 - ۲- بروز محدودیت‌های دولتی در تأمین هزینه‌های آموزشی و پرورشی با شروع جنگ ایران و عراق.
 - ۳- مواجهه با کسر بودجه آموزشی و پرورشی در مدارس کشور.
- بنا به دلایل فوق بار دیگر اجازه صدور مجوز جهت احداث مدارس خصوصی به مناطق آموزشی اعطا گردید. در خرداد ۱۳۶۷، قانون مدارس غیر انتفاعی که طی لایحه ای تسلیم مجلس شورای ملی شده بود، در قالب ۲۱ ماده و ۱۵ تبصره به تصویب رسیده و به این ترتیب، مدارس غیر دولتی، به از سرگیری فعالیت خود مبادرت نمودند. از این روی می‌توان مدارس کشور را در قالب ۳ گروه ذیل طبقه بندی نمود:

- ۱- مدارس دولتی ۷۵٪
- ۲- مدارس نیمه دولتی ۱۷٪
- ۳- مدارس غیر دولتی ۸٪

ایجاد مدارس غیر دولتی با رویکرد به سیاست گسترش مشارکت‌های مردمی در حوزه آموزش انجام گرفته است از جمله مهم‌ترین برنامه ریزی‌های آموزشی که در جهت گسترش مشارکت‌های مردمی در حوزه آموزش صورت گرفته می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود:

- ۱- اجرای سیاست مدرسه محور در جهت تمرکز زدائی نظام آموزشی و گسترش مشارکت‌های مردمی در فرآیند آموزش.
- ۲- اعطای اختیارات بیش تر به ادارات کل استانی وزارت آموزش و پرورش با توجه به شرایط خاص استانی در جهت برطرف نمودن مشکلات آموزشی مشارکت همگانی مردم در حوزه آموزش.
- ۳- تصویب ((طرح سوم گسترش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی)) جهت مشارکت وزارت آموزش و پرورش با سازمان امور مدیریتی و استخدامی در جهت فراهم نمودن شرایط و تسهیلات لازم جذب مشارکت‌های داوطلبانه مردمی و مشارکت بخش خصوصی در آموزش.
- ۴- جذب همکاری و مشارکت والدین و افزایش ارتباط آن‌ها با مدارس و پیگیری و توجه به آموزش فرزندان.
- ۵- گسترش فعالیت‌های شواری آموزش در استان‌ها و شهرستان‌های کشور جهت جذب کمک‌های مردمی.
- ۶- تشویق و ترغیب شهرداری‌ها و شهروندان به مشارکت هرچه بیش تر در احداث مراکز آموزشی.

- ۷- تشویق شهروندان به احداث مدارس غیر دولتی.
- ۸- بهره‌مندی شهروندان از وام‌های بانکی طولانی مدت و تسهیلات ویژه جهت احداث فضای آموزشی.
- ۹- تدوین مقررات ویژه حقوق و مزایای معلمان و کادر تمام وقت مدارس غیر دولتی.
- ۱۰- تبدیل فضاهای آموزشی (فروش یا اجاره آن) به فضاهای غیر دولتی.
- ۱۱- اعطای زمین‌های دارای کاربری آموزشی با قیمت مناسب به دارندگان مجوز احداث مدارس غیر دولتی.
- ۱۲- تأسیس صندوق حمایت از گسترش مدارس غیر دولتی.
- ۱۳- انتقال بخشی از سهم آموزشی مدارس دولتی به غیردولتی.
- ۱۴- جذب کمک‌های مالی مردمی و افراد خیر در حوزه آموزش.
- ۱۵- استفاده از رسانه‌های جمعی نظیر رادیو، تلویزیون و روزنامه‌ها جهت انتقال صحیح اطلاعات آموزشی به والدین و ارتقاء مشارکت‌های مردمی.

فلسفه ایجاد مدارس غیردولتی

آموزش و پرورش در حکم مهم‌ترین نهاد اجتماعی در ایفای رسالت خویش نیازمند به کارگیری منابع فکری، مالی، حمایتی و معنوی قابل توجهی است که تأمین آن به شرایط فرهنگی و نگرش جامعه به ویژه تصمیم‌گیرندگان حوزه تعلیم و تربیت رسمی کشور بستگی دارد. از جمله تغییرات و رویدادهایی که نظام آموزشی کشور ما در طول سال‌های پس از انقلاب اسلامی تجربه کرده است، فعالیت مدارس غیرانتفاعی در کنار مدارس دولتی است. این مدارس زیر نظر وزارت آموزش و پرورش کشور، بر اساس هدف‌ها و سیاست‌های آن، اما با مشارکت مالی مردم اداره می‌شوند. مدارس غیرانتفاعی با وجود فرض‌ها و اصول زیربنایی قوانین مربوط به آن‌ها، به منظور آزادسازی بخشی از هزینه‌های آموزش و پرورش از طریق واگذاری آن‌ها به خانواده‌های مرفه شکل گرفت که هدف آن رسیدگی بیشتر به فرزندان خانواده‌های غیر مرفه و در نتیجه ارتقای سطح آموزش و پرورش با تکیه بر توان مردم صورت گرفت (عباس زاده، ۱۳۷۹).

به طور کلی، مزیت‌ها و کاستی‌هایی نیز برای مدارس غیرانتفاعی مطرح است که جدایی از این که در کدام نظام آموزشی و در چه شرایطی در حال اجراست، باید مورد توجه قرار بگیرد. مزایای مدارس غیرانتفاعی را به طور خلاصه چنین می‌توان دسته بندی کرد

- ۱- نوآوری و انعطاف پذیری: با توجه به افزایش اختیارات مدیران مدارس غیرانتفاعی نسبت به مدارس دولتی، این امکان فراهم می‌شود که برنامه‌های این مدارس به سمتی پیش رود که متناسب با نیازهای دانش‌آموزان باشد.
- ۲- افزایش میزان انتخاب: مدارس غیرانتفاعی این امکان را برای والدین دانش‌آموزان فراهم می‌کنند تا بتوانند از میان مدارس غیرانتفاعی و همچنین مدارس دولتی، مرکز آموزشی که متناسب با ارزش‌ها و امکانات مورد نظر آن‌ها باشد را انتخاب نمایند.
- ۳- افزایش رقابت: مدارس غیرانتفاعی مجبورند دانش‌آموزانی را برای استمرار مرکز آموزشی خود جذب نمایند، از این رو، در رقابت با سایر مدارس ناگزیر باید امکانات خود را نیز افزایش دهند.

۴- پاسخگویی نسبت به مراجعه کنندگان: مدارس غیردولتی به والدین و دانش آموزان همانند مشتری می‌نگرند. از این رو، بایستی نسبت به نیازها و علایق آن‌ها پاسخگو باشند (مادسن، ۲۰۰۵). در کنار مزیت‌های مدارس غیردولتی توجه به کاستی‌های آن‌ها نیز از اهمیت فراوانی برخوردار است که برخی از مهم‌ترین آن‌ها عبارت‌اند از:

۱- افزایش نابرابری: مدارس غیردولتی به دلیل گرفتن هزینه آموزشی زمینه ورود دانش آموزان طبقه متوسط به بالا را فراهم می‌کنند.

۲- انسجام اجتماعی پایین: مدارس غیردولتی با جمعیتی از دانش آموزان طبقه مرفه سروکار دارد و بیشتر ارزش‌های خاصی در این مدارس مورد توجه قرار می‌گیرد که با گفتمان غالب در جامعه همخوانی لازم را ندارد.

۳- مقررات آموزشی ضعیف: کاهش مقررات و انضباط آموزشی در مدارس غیردولتی نسبت به مدارس دولتی سبب می‌شود تا معلمان در اجرای برنامه‌های آموزشی با مشکلاتی مواجه شوند (گالر و همکاران، ۲۰۰۶).

از آنجاکه تعلیم و تربیت یک فرد در اجتماع، دارایی ارزشمندی برای او محسوب می‌شود و با توجه به اهمیت ذاتی تعلیم و تربیت، توزیع آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌شود و نیازمند آن است که ابعاد مختلف آن به دقت مورد تحلیل قرار گیرد (والتنبرگ، ۲۰۱۰)، اهمیت این امر منجر به شکل‌گیری بحثی چالش برانگیز به نام عدالت تربیتی شده است.

بریج هوس (۲۰۰۸) معتقد است از آنجا که عدالت به عنوان نخستین فضیلت نهادهای اجتماعی به حساب می‌آید، سیاست‌گذاری‌های نهاد تعلیم و تربیت همانند سایر نهادهای اجتماعی باید بر اساس اصول عدالت و رفع نابرابری‌ها در درون نظام آموزشی و بیرون از آن یعنی جامعه صورت بگیرد. اما نباید از نظر پنهان داشت که مفهوم عدالت و عدالت تربیتی ارزش‌های ساده‌ای نیستند که به آسانی در عرصه عمل قابل تحقق باشند؛ زیرا با مفهوم‌هایی چون برابری و آزادی در ارتباط‌اند که کار را برای سیاست‌گذاران آموزشی مشکل می‌سازد.

به طور کلی بر اساس این دیدگاه‌ها کیفیت امکانات آموزشی مدارس غیر دولتی نسبت به مدارس دولتی در سطح بالایی قرار دارد، اما نباید از وجود ضعف‌هایی در آموزش این مدارس غافل شد. از جمله آزمون محور بودن فرایند آموزشی و تاکید بر آماده کردن دانش آموزان برای آزمون‌های مختلف، انعطاف پذیری بیش از حد معمول برنامه‌های مدارس برای جلب رضایت دانش آموزان و معتبر نبودن نتایج ارزشیابی آموزشی در این مدارس (یارقلی، بهبود ۱۳۹۲).

نقش مدارس غیر دولتی در نظام آموزشی و پرورشی کشور

آنچه پیش روی شمایست بررسی کلی تاثیرات تأسیسی مدارس غیر دولتی در پیکره نظام آموزش و پرورش می‌باشد. به عبارت دیگر برآنیم تا با بیان ویژگی‌ها و برنامه‌های آموزشی در این گونه مدارس به بررسی نقش این گونه واحدهای آموزشی در رشد و پیشرفت دانش آموزان باشیم.

بی تردید نقطه قوت مدارس غیر دولتی در امر تعلیم و تربیت بهره گیری از نتایج علوم مختلف رفتاری و خصوصاً روان شناسی می باشد و مهم تر از آن به کارگیری نیروی انسانی متعهد و متخصصی که با تمام توان سعی در تحقق آرمان های مدارس غیر دولتی دارند، می باشد. استفاده دقیق از دبیران با تجربه و تدوین برنامه های آموزشی صحیح. منطبق با روان شناسی یادگیری توانسته است جایگاهی مطمئن در میان والدین برای خویش ایجاد نماید. استفاده از راهکارهای عملی که نتیجه مستقیم تجربه و دانش می باشد توانسته است با ایجاد زمینه های مناسب، بستری عالی جهت رشد و شکوفایی استعداد های آینده سازان کشور اسلامی ایران باشد.

امید است این مجموعه این مجموعه به همراه راهبردهای عملی که در پایان ذکر گریده راهگشای باشد در جهت بروز تغییر و تحولات اساسی در نظام آموزش و پرورش که بی تردید تفکر اساسی و بنیادین رهبر فقید جمهوری اسلامی حضرت امام خمینی (ره) و نایب برحقش حضرت الله العظمی خامنه ای می باشد.

مطالعه مدارس ایران بر ما روشن می سازد که تعداد دانش آموزان مدارس ایران از سال ۱۳۰۴ تا ۱۳۴۰ قریب ۶۰ برابر افزایش یافته و تا سال ۱۳۷۵ در حدود ده میلیون کودک و جوان ایرانی به مدرسه دسترسی داشته اند (اردبیلی، ۱۳۶۸). در چنین شرایطی که احتیاجات جامعه ما هر روز بیش از پیش متنوع و متفاوت می گردد لزوم گسترش خدمات آموزشی اهمیت بیشتری می یابد و بدین ترتیب لازم است سیاست های آموزشی و پرورشی کشور در سطح کلان به گونه ای سازماندهی گردد تا بتواند به خواسته های مردم پاسخ مناسب تری بدهد. بدین لحاظ ضرورت و اهمیت تشکیل راهکارهای جدید در نظام آموزش و پرورش جهت هدایت نیروهای فکری فعال جامعه به جهت رشد و شکوفایی بستری مناسب جهت ایجاد مدارس غیر دولتی را فراهم نمود.

شکل گیری این سیستم آموزشی که تمامی اهداف و برنامه هایش همگی به عنوان مکملی در جهت اهداف کلی نظام آموزش و پرورش کشور و منطبق با نظام و آرمان های مقدس جمهوری اسلامی بود توانست با چنان سرعتی جایگاه واقعی خویش را در میان مردم آگاه و روشن فکر جامعه باز نماید که امروزه قوی ترین و مستعدترین مغزهای کشور زمینه های رشد و پیشرفت خود را در چنین مکان های آموزشی یافته اند. در مجموعه حاضر برآنیم تا با معرفی هر چه بهتر و دقیق تر این سیستم آموزشی ضمن بیان اهداف عالی این گونه مراکز به بررسی نقش فعال مدارس غیر دولتی در پیکره اصلی نظام آموزش و پرورش کل کشور پردازیم.

پیشینه تحقیق

برای درک شرایط بروز عدم توسعه مدارس غیر دولتی نگاهی به سیر تاریخی تأسیس این مدارس در ایران ضروری به نظر می رسد اگر چه از بعد تاریخی تأسیس مدارس غیر دولتی در ایران دارای قدمتی طولانی است اما می توان از تأسیس دارالفنون (۹ دی ۱۲۳۱ ش) و فرمان مشروطیت (۱۴ مرداد ۱۲۸۵ شمسی) به عنوان دو نقطه عطف مؤثر بر روند رشد و تکامل نظام آموزشی به سبک نوین یاد کرد. در دوره ی قاجار مدارس غیر دولتی یا مدارس ملی یکی از کارهای آموزشی و فرهنگی بود که در دوره ی آشنایی ایرانیان با نهادهای غربی، به تقلید از مدارس اروپایی در این صورت می گرفت (صافی، ۱۳۸۳).

این نوع مدارس را افراد و شخصیت‌های سرشناس راه اندازی کردند، اما این گونه آموزشگاه‌ها، برنامه و سازمان شخصی رادارا نبودند و مدیر و مؤسس هر مدرسه بر اساس سلاقی شخصی، آموزگاران پیدا می‌کردند و موادی به فراگیران می‌آموخت (فلاحی، ۱۳۸۸).

اسماعیل حیدری در پژوهشی که در سال ۱۳۸۵ در مدارس دولتی و غیر دولتی شهرستان زاهدان انجام داده به این نتیجه رسید که میزان سازمان یادگیرنده مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی است (حیدری، ۱۳۸۵). عادل شیرینی در پژوهشی که در سال ۱۳۸۹ در مدارس دولتی و غیر دولتی استان اردبیل صورت داده است، به این نتیجه رسیده که فضای ورزشی (رو باز) و برخی از وسایل و تجهیزات ورزشی در مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی است (شیرینی، ۱۳۸۹).

زهره کیانی در پژوهش خود که در سال ۱۳۹۰ در مدارس غیر دولتی و دولتی گیلان غرب انجام داده به این نتیجه رسیده که برنامه‌ریزی در کار و وقت، غنی سازی اطلاعات مدیریتی و اثربخشی در مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی است (کیانی، ۱۳۹۰).

مریم قیصری در تحقیقی که در سال ۱۳۹۰ در مؤسسات آموزشی دولتی و غیر دولتی شهرستان اهواز انجام داد به این نتیجه رسید که میزان تعاملات اجتماعی، بعد ساختاری، بعد ارتباطی در بین دانش آموزان مدارس غیردولتی کمتر از مدارس دولتی است (قیصری، ۱۳۹۰).

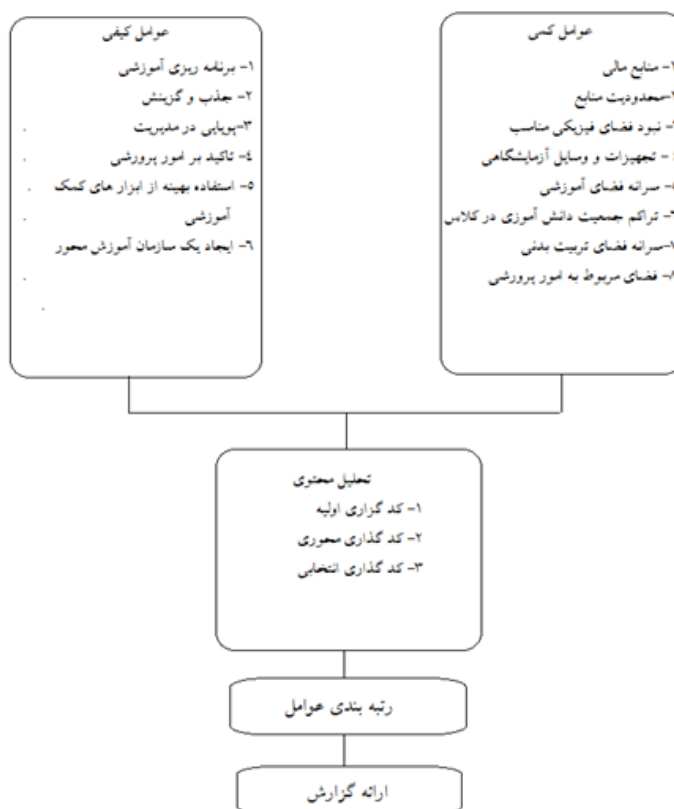
اکرم جنتی فر در سال ۱۳۹۱ در تحقیقی که در مدارس دولتی و غیر دولتی شهرستان یزد انجام داد به این نتیجه رسید که میزان مشارکت اجتماعی مدارس غیر دولتی کمتر از حد متوسط است (جنتی فر، ۱۳۹۱).

در تحقیقی دیگر تحت عنوان "مشکلات آموزشی - مدارس خصوصی در مقابل مدارس دولتی" دوریس بو عبدو در سال ۲۰۱۰ به تحقیق پیرامون مشکلات آموزشی در مدارس خصوصی و دولتی لبنان پرداخت. در این تحقیق موضوع اصلی آن است که "چرا والدین برای تحصیل فرزندان خود هزینه می‌کنند در حالیکه در لبنان مدارس دولتی وجود دارند؟". جهت پاسخ به این سؤال، وی در این پژوهش به بررسی مقایسه ای دو مدرسه خصوصی و دولتی پرداخت. مسائل مختلفی از قبیل کیفیت تدریس، مسائل اقتصادی، دسترسی به تکنولوژی، اختلافات فرهنگی، والدین و ارتباط آنان با مدرسه مورد بررسی قرار گرفت. نتایج این تحقیق حاکی از آن است که اختلافات مهمی میان مدارس دولتی و خصوصی وجود دارد که تنها به عملکرد دانش آموزان مربوط نمی‌باشد و به قدرت الگوهای کنترل خارجی مدارس دولتی و کنترل داخلی مدارس خصوصی برمی‌گردد (نهمه و بو عبدو، ۲۰۱۰-۲۰۰۹).

سال‌ها آيسان به تحقیقی با عنوان "مدارس خصوصی در عمان، موانع و چالش‌ها" پرداخت. هدف اصلی در این تحقیق تعیین حوزه ای است که در آن مدارس خصوصی در عمان به کیفیت مطلوب مورد تقاضای عموم و کارمندان رسیده و به انصاف اجتماعی دست یابد. اسناد ملی مربوط به آموزش در عمان به نقش بخش خصوصی در توسعه آموزش تاکید دارد. همچنین نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین کیفیت آموزش دو بخش خصوصی و دولتی تفاوت معناداری وجود دارد (ايسان، ۲۰۱۲).

ریچارد رایی نیز در تحقیقی با عنوان "مدارس دولتی و خصوصی: چگونه با یکدیگر متفاوت هستند؟" به بیان تفاوت‌های میان این دو گونه پرداخت. نتایج این تحقیق که مواردی چون میانگین شهریه سالانه، وسعت مدارس و کلاس‌های آن، شرایط اقلیمی مدارس، سرویس‌های خدماتی و مواردی از این قبیل را مورد بررسی قرار داده است، نشان می‌دهد که دانش‌آموزان مدارس خصوصی دوره‌های پیشرفته‌تری را نسبت به هم‌تایان خود در مدارس دولتی می‌گذرانند. همچنین شرایط مدارس خصوصی به سبب امنیت بیشتر و مشکلات کمتر ناشی از برخوردهای ضعیف دانش‌آموزان نسبت به یادگیری و فعل و انفعالات منفی با معلمان، جهت ارتقای یادگیری مناسب‌تر می‌باشد. البته در نهایت در این تحقیق بیان می‌دارد که موفقیت دانش‌آموزان، به این موضوع که در مدارس دولتی تحصیل کرده باشند یا در مدارس خصوصی وابستگی نداشته و به توانایی، ویژگی‌های رفتاری دانش‌آموزان، توانایی و مهارت‌های مدرسان و کیفیت محیط آموزش - که عامل ارتباط دانش‌آموزان، معلمان، هیئت رئیسه مدرسه، والدین می‌باشد - وابسته است (رایی، ۱۹۹۷).

طرح پژوهش:

شکل ۱: طرح پژوهش

روش اجرای پژوهش

در این تحقیق روش در نظر گرفته شده از نوع ترکیبی بوده و نحوه گردآوری اطلاعات چک‌لیست و مصاحبه می‌باشد. در این روش با حضور متخصصان در محیط پژوهش که مدارس غیر دولتی شهرستان اهواز می‌باشد اطلاعات از طریق چک لیست تهیه و تنظیم می‌گردد و نظرات متخصصان به صورت باز پاسخ و به وسیله روش تحلیل محتوا مورد بررسی قرار می‌گیرد متخصصان در حین تکمیل چک لیست‌ها از داده‌های محیطی همچون مصاحبه با نیروی انسانی موجود و مدارس اعم از مدیر، معاون و استفاده می‌کنند.

جامعه مورد مطالعه در این تحقیق کل مدارس (دخترانه و پسرانه) غیر دولتی ابتدایی، متوسطه دوره اول، متوسطه دوره دوم شهرستان اهواز ۳۹۰۹۲ نفر می‌باشد و، مدارس و متخصصان به روش نمونه در دسترس انتخاب شدند.

تعداد متخصصان برای تکمیل چک لیست‌ها ۲۱۶ نفر بوده که دارای مدرک کاردانی ۴۳ نفر، کارشناسی ۱۰۳ نفر، کارشناسی ارشد ۶۲ نفر و دکتری ۸ نفر با سابقه خدمتی آموزشی با تجربه مدیریت در واحد آموزشی می‌باشند.

روش اندازه گیری متغیرها

در این تحقیق پس از تهیه چک‌لیست و تکمیل آن توسط متخصصان، داده‌ها در سطح توصیفی ارائه شد. همچنین نظرات متخصصان (مدیران و موسسان مدارس غیر دولتی) به روش تحلیل محتوایی کیفی پس از پیاده سازی متن مصاحبه‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

همان‌گونه که اشاره شد، هدف اصلی پژوهش حاضر شناسایی موانع توسعه مدارس غیر دولتی استان خوزستان بود. به این منظور ابتدا ۱۲۰ ماده در غالب پرسشنامه برای شناسایی موانع طرح گردید که پس از مشورت با اساتید و صاحب‌نظران این حوزه تعداد ماده‌ها به ۹۰ ماده کاهش یافت. بعد از این مرحله، تعداد ۲۲۰ نفر به عنوان نمونه انتخاب گردیدند و پرسشنامه مذکور بین آن‌ها توزیع گردید. سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS۲۱ بر روی داده‌های گردآوری شده از آزمودنی‌ها، تحلیل عامل اکتشافی صورت گرفت. تحلیل عامل از نوع مؤلفه‌های اصلی شامل پنج گام اساسی به شرح زیر است:

(۱) انتخاب متغیرها (ماده‌ها).

(۲) محاسبه ماتریس‌های ضرائب همبستگی بین متغیرها.

(۳) استخراج عوامل چرخش نیافته.

(۴) چرخش عامل‌ها.

(۵) تغییر ماتریس‌های تغییر یافته.

یافته‌های مربوط به تحلیل عوامل

همان‌گونه که اشاره شد، هدف اصلی پژوهش حاضر شناسایی موانع توسعه مدارس غیر دولتی استان خوزستان بود. به این منظور ابتدا ۱۲۰ ماده در غالب پرسشنامه برای شناسایی موانع طرح گردید که پس از مشورت با اساتید و صاحب‌نظران این حوزه تعداد ماده‌ها به ۹۰ ماده کاهش یافت. بعد از این مرحله، تعداد ۲۲۰ نفر به عنوان نمونه

انتخاب گردیدند و پرسشنامه مذکور بین آن‌ها توزیع گردید. سپس با استفاده از نرم‌افزار SPSS^{۲۱} بر روی داده‌های گردآوری شده از آزمودنی‌ها، تحلیل عامل اکتشافی صورت گرفت. تحلیل عامل از نوع مؤلفه‌های اصلی شامل پنج گام اساسی به شرح زیر است:

- (۱) انتخاب متغیرها (ماده‌ها).
 - (۲) محاسبه ماتریس‌های ضرائب همبستگی بین متغیرها.
 - (۳) استخراج عوامل چرخش نیافته.
 - (۴) چرخش عامل‌ها.
 - (۵) تغییر ماتریس‌های تغییر یافته.
- در تحلیل عوامل چند آزمون مقدماتی، قبل از دسته‌بندی عاملی بر روی داده‌ها، اجرا می‌شود که در اینجا به اختصار درباره آن‌ها توضیح داده خواهد شد:

آزمون کفایت نمونه‌گیری برای تحلیل

کفایت نمونه‌گیری، توسط آزمون کایسر-مایر-الکین (KMO) مشخص می‌شود. در صورت معنی‌دار بودن این آزمون، محقق از کافی بودن حجم نمونه مطمئن می‌شود. همچنین این آزمون نشانگر آن است که همبستگی میان زوج متغیرها را نمی‌توان از طریق سایر متغیرها، تبیین کرد. به عبارت دیگر آزمون KMO این سؤال را مورد بررسی قرار می‌دهد که آیا میزان همبستگی میان متغیرها کوچک است یا خیر. کایسر و سرنی^{۱۹۷۷} معتقدند هر چقدر مقدار KMO بیشتر از ۰/۶۰ باشد، اجرای تحلیل عاملی بدون مانع خواهد بود و هر چه این مقدار بیشتر باشد، مناسب و کفایت نمونه‌گیری بیشتر خواهد بود به نقل از (هاشمی، بشلیده و بهارلو، ۱۳۹۴). مقدار KMO در این پژوهش برابر با ۰/۶۰ است که بیانگر کفایت نمونه‌برداری در حد کاملاً مطلوبی است.

آزمون بارتلت (مناسب بودن داده‌ها)

معنی‌داری اطلاعات موجود در یک ماتریس و به عبارتی دیگر مناسب بودن داده‌ها، از طریق آزمون بارتلت^{۱۱} صورت می‌گیرد. در آزمون بارتلت فرض صفر این است که متغیرها فقط با خودشان همبستگی دارند. رد فرض صفر حاکی از آن است که ماتریس همبستگی دارای اطلاعات معنی‌داری است و حداقل شرایط لازم برای انجام دادن تحلیل عاملی وجود دارد (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۸۵). مقادیر کوچک معنی‌داری (نزدیک به ۰/۵۰) نشان می‌دهد که تحلیل عامل ممکن است برای داده‌های شما مفید باشد (افشانی، نوریان و مهدوی، ۱۳۸۸). در پژوهش حاضر مقدار این آزمون برابر است با ۱۸۷۳۵/۶۸ که در سطح $P \leq 0.001$ معنی‌دار است. لذا با توجه به چنین نتیجه‌ای اجرای تحلیل عاملی بر مبنای ماتریس همبستگی بین متغیرهای پرسشنامه کاملاً قابل توجه است. نظر به اینکه نتایج آزمون KMO و آزمون بارتلت در جهت تأیید ادامه تحلیل عوامل بود، مراحل بعدی به اجرا

^{۱۹}Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

^{۲۰}Czerny

^{۲۱}Bartlett

درآمد. برای تعیین تعداد موانع توسعه مدارس غیر دولتی، سه شاخص اصلی نمودار مقادیر ویژه که از طریق آزمون اسکری به دست می‌آید، مقدار ویژه^۱ و نسبت واریانس تبیین شده توسط هر عامل مورد استفاده قرار گرفت.

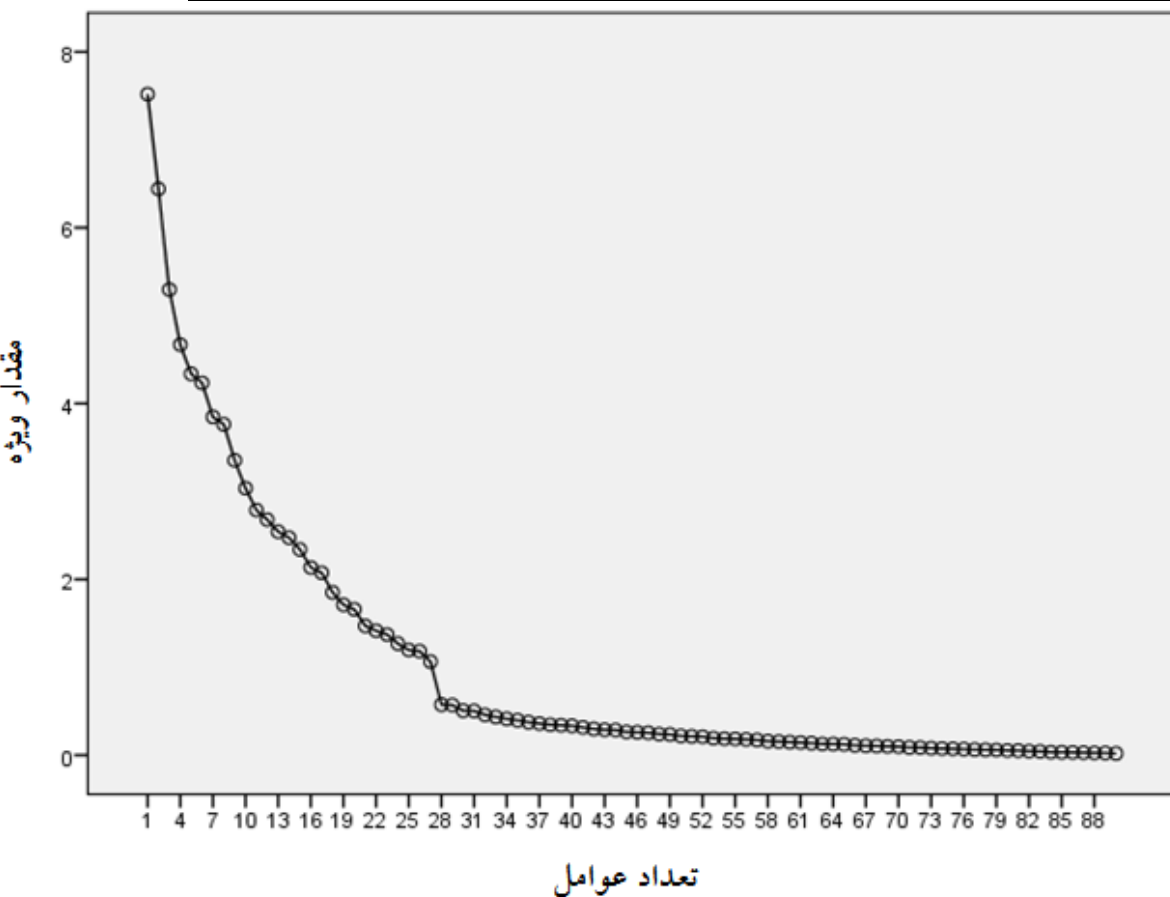
آزمون اسکری

در سومین گام از تحلیل عوامل، جهت برآورد تعداد عامل‌های قابل استخراج از موانع توسعه مدارس غیر دولتی، از آزمون اسکری استفاده شد. همان‌گونه که در نمودار ۱-۴ ملاحظه می‌شود، روی محور X عوامل قابل استخراج و روی محور Y ارزش ویژه هر عامل مندرج می‌شود. این نمودار به دو صورت تفسیر می‌شود. یکی از طریق روش آماری که بر اساس آن عامل‌هایی که ارزش ویژه بالاتر از یک دارند، انتخاب می‌شوند. روش دیگر از طریق مشاهده است که بر اساس آن، خط‌کشی روی عواملی که بالاترین ارزش ویژه را دارند، تا پایین منحنی قرار گرفته و سپس آن عامل‌هایی که بر روی آن خط‌کش قرار می‌گیرند، انتخاب می‌شوند. انجام آزمون اسکری نمایانگر وجود حداکثر سازه مستقل و قابل قبول در منحنی واریانس موانع توسعه مدارس غیر دولتی می‌باشد. سازه‌های قابل قبول، به سازه‌هایی اطلاق می‌شود که واریانس آن‌ها در حد معنی‌داری باشد. کتل^۲ (۱۹۶۶) توصیه می‌کند؛ سازه‌هایی را که در پایین منحنی اسکری قرار می‌گیرند، نباید به عنوان سازه‌های قابل قبول در نظر گرفت. به بیان دیگر، سازه‌هایی که مقدار ویژه آن‌ها کمتر از یک باشد، نباید پذیرفت (به نقل از هاشمی و همکاران، ۱۳۹۴). منظور از ارزش ویژه، مجموع مجذورات بارهای عاملی قرار گرفته بر روی هر عامل است. نتایج آزمون اسکری ۲۷ عامل را نشان داد که مقدار ویژه آن‌ها بیشتر از یک است.

^۱Scree Test

^۲Eigenvalue

^۳Cattle

نمودار ۱. آزمون اسکری موانع توسعه مدارس غیر دولتی

چرخش واریماکس^{۱۵} و تعیین نقطه برش^{۱۶}

در چهارمین گام از تحلیل عاملی، برای شناسایی موانع توسعه مدارس غیر دولتی در نمونه مورد تحقیق، ۲۲۰ ماده پرسشنامه نهایی به شیوه‌ی تحلیل مؤلفه‌های اصلی با استفاده از چرخش آزمایشی از نوع واریماکس و همچنین با بکارگیری آزمون نرمال سازی کایسر و با تعیین نقطه برش یا بار عاملی حداقل ۰/۳۵، مورد تحلیل عاملی قرار گرفت. بار عاملی، مقدار همبستگی یک متغیر را با یک عامل نشان می‌دهد و حداقل نقطه برش ۰/۳۵ بدان

^{۱۵}Varimax

^{۱۶}Cut of Point

معناست که همبستگی مذکور میان هر ماده با عامل، از یک کمتر نباشد. منظور از چرخش واریماکس آن است که واریانس عامل‌ها در یک متغیر به حداکثر رسانده شود تا ساختار ساده‌ای به دست آید.

همان‌طور که برسلین^{۱۹۷۳}) اظهار می‌دارد در انتخاب تعداد عامل‌های یک مقیاس، علاوه بر در نظر گرفتن ملاک ارزش ویژه، تا حدودی این امر بستگی به نظر پژوهشگر دارد و نمی‌توان هیچ نوع روش قطعی برای انتخاب تعداد عامل‌ها، تعیین کرد. او توصیه می‌کند محقق، خود به آزمون ساختارهای عاملی متعدد بپردازد و بالأخره تعداد عاملی را که مناسب تشخیص می‌دهد، انتخاب نماید. لذا در این پژوهش بعد از بررسی‌های متعدد بر ساختارهای عاملی، در نهایت ۲۷ عامل با توجه به دسته‌بندی مناسب ماده‌ها در عامل‌ها، انتخاب شد. بالأخره در ساختار ۲۷ عاملی موانع توسعه مدارس غیر دولتی، با استفاده از آزمون نرمال سازی کایسر و با ۷ چرخش آزمایشی، بار عاملی هر ماده مشخص گردید.

تحلیل داده‌ها با روش چرخش متعامد، منجر به قرار گرفتن ۵ ماده روی عامل اول، ۵ ماده روی عامل دوم، ۵ ماده روی عامل سوم، ۴ ماده روی عامل چهارم، ۴ ماده روی عامل پنجم، ۴ ماده روی عامل ششم، ۴ ماده روی عامل هفتم، ۴ ماده روی عامل هشتم، ۴ ماده روی عامل نهم، ۴ ماده روی عامل دهم، ۳ ماده روی عامل یازدهم، ۳ ماده روی عامل دوازدهم، ۳ ماده روی عامل سیزدهم، ۳ ماده روی عامل چهاردهم، ۳ ماده روی عامل پانزدهم، ۳ ماده روی عامل شانزدهم، ۳ ماده روی عامل هفدهم، ۳ ماده روی عامل هجدهم، ۳ ماده روی عامل نوزدهم، ۳ ماده روی عامل بیستم، ۳ ماده روی عامل بیست و یکم، ۳ ماده روی عامل بیست و دوم، ۳ ماده روی عامل بیست و سوم، ۲ ماده روی عامل بیست و چهارم، ۲ ماده روی عامل بیست و پنجم، ۲ ماده روی عامل بیست و ششم و ۲ ماده روی عامل بیست و هفتم شد. در جدول ۳-۴ تعداد عامل‌ها، تعداد ماده‌های هر عامل، ارزش ویژه و درصد واریانس آن‌ها ارائه شده است.

همانگونه که نتایج مندرج در جدول ۳-۴ نشان می‌دهد، ارزش ویژه هیچکدام از عامل‌ها از ۱ کمتر نیست. عامل اول ۴/۸۸۹ درصد واریانس، عامل دوم ۴/۱۱۰ درصد واریانس، عامل سوم ۴/۱۰۴ درصد واریانس، عامل چهارم ۴/۰۵۱ درصد واریانس، عامل پنجم ۴/۰۱۸ درصد واریانس، عامل ششم ۳/۸۷۸ درصد واریانس، عامل هفتم ۳/۸۵۹ درصد واریانس، عامل هشتم ۳/۸۲۳ درصد واریانس، عامل نهم ۳/۶۸۸ درصد واریانس، عامل دهم ۳/۴۰۲ درصد واریانس، عامل یازدهم ۳/۰۸۱ درصد واریانس، عامل دوازدهم ۳/۰۱۱ درصد واریانس، عامل سیزدهم ۳/۰۰۸ درصد واریانس، عامل چهاردهم ۳/۰۰۶ درصد واریانس، عامل پانزدهم ۲/۹۹۹ درصد واریانس، عامل شانزدهم ۲/۹۷۱ درصد واریانس، عامل هفدهم ۲/۹۵۱ درصد واریانس، عامل هجدهم ۲/۹۳۳ درصد واریانس، عامل نوزدهم ۲/۸۹۶ درصد واریانس، عامل بیستم ۲/۸۸۳ درصد واریانس، عامل بیست و یکم ۲/۸۳۴ درصد واریانس، عامل بیست و دوم ۲/۸۲۴ درصد واریانس، عامل بیست و سوم ۲/۷۵۵ درصد واریانس، عامل بیست و چهارم ۲/۱۴۲ درصد واریانس، عامل بیست و پنجم ۲/۱۳۳ درصد واریانس، عامل بیست و ششم ۲/۰۴۹ درصد واریانس و عامل بیست و هفتم ۲/۰۴۶ درصد واریانس ماده‌های مربوط به موانع توسعه مدارس غیر دولتی را تبیین می‌کند.

^{۱۹}Berslean

جدول ۲. شاخص‌های آماری مربوط به موانع توسعه مدارس غیر دولتی

عوامل	ارزش ویژه	درصد واریانس تبیین شده	درصد تجمعی واریانس تبیین شده	تعداد سؤالات یا ماده‌ها
عامل اول	۴/۴۰۰	۴/۸۸۹	۴/۸۸۹	۵
عامل دوم	۳/۶۹۹	۴/۱۱۰	۸/۹۹۹	۵
عامل سوم	۳/۶۹۴	۴/۱۰۴	۱۳/۱۰۳	۵
عامل چهارم	۳/۶۴۶	۴/۰۵۱	۱۷/۱۵۴	۴
عامل پنجم	۳/۶۱۶	۴/۰۱۸	۲۱/۱۷۲	۴
عامل ششم	۳/۴۹۰	۳/۸۷۸	۲۵/۰۵۰	۴
عامل هفتم	۳/۴۷۴	۳/۸۵۹	۲۸/۹۱۰	۴
عامل هشتم	۳/۴۴۱	۳/۸۲۳	۳۲/۷۳۳	۴
عامل نهم	۳/۳۲۰	۳/۶۸۸	۳۶/۴۲۱	۴
عامل دهم	۳/۰۶۱	۳/۴۰۲	۳۹/۸۲۳	۴
عامل یازدهم	۲/۷۷۳	۳/۰۸۱	۴۲/۹۰۴	۳
عامل دوازدهم	۲/۷۱۰	۳/۰۱۱	۴۵/۹۱۵	۳
عامل سیزدهم	۲/۷۰۷	۳/۰۰۸	۴۸/۹۲۳	۳
عامل چهاردهم	۲/۷۰۶	۳/۰۰۶	۵۱/۹۲۹	۳
عامل پانزدهم	۲/۶۹۹	۲/۹۹۹	۵۴/۹۲۸	۳
عامل شانزدهم	۲/۶۷۴	۲/۹۷۱	۵۷/۸۹۹	۳
عامل هفدهم	۲/۶۵۶	۲/۹۵۱	۶۰/۸۵۱	۳
عامل هجدهم	۲/۶۴۰	۲/۹۳۳	۶۳/۷۸۴	۳
عامل نوزدهم	۲/۶۰۷	۲/۸۹۶	۶۶/۶۸۰	۳
عامل بیستم	۲/۵۹۵	۲/۸۸۳	۶۹/۵۶۳	۳
عامل بیست و یکم	۲/۵۵۱	۲/۸۳۴	۷۲/۳۹۷	۳
عامل بیست و دوم	۲/۵۴۱	۲/۸۲۴	۷۵/۲۲۱	۳
عامل بیست و سوم	۲/۴۷۹	۲/۷۵۵	۷۷/۹۷۶	۳
عامل بیست و چهارم	۱/۹۲۸	۲/۱۴۲	۸۰/۱۱۸	۲
عامل بیست و پنجم	۱/۹۲۰	۲/۱۳۳	۸۲/۲۵۱	۲
عامل بیست و ششم	۱/۸۸۴	۲/۱۴۹	۸۴/۳۰۰	۲
عامل بیست و هفتم	۱/۸۴۲	۲/۰۴۶	۸۶/۳۴۷	۲

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد، به طور کلی بیست و هفت عامل شناسایی شده ۸۶/۳۴۷ درصد واریانس داده‌ها را تبیین می‌کند که رقم قابل قبولی می‌باشد. همچنین عامل اول، بیشترین سهم را در تبیین ماده‌های مرتبط با موانع توسعه مدارس غیر دولتی برعهده دارد، بنابراین نتیجه می‌گیریم این عامل بیشترین نقش را بر روی موانع توسعه مدارس غیر دولتی دارا می‌باشد.

نامگذاری عوامل

با توجه به بارهای عاملی، عامل اول ۵ ماده را در برمی‌گیرد. ماده‌هایی که در عامل اول قرار گرفته‌اند، مواردی هستند که به برنامه‌های بهداشتی و مراقبت سلامت بر پایگاه تغذیه مربوط می‌شوند. بر این اساس عامل اول به نام «بهبود بهداشت مدارس» نامگذاری شد.

در جدول ۳ میانگین، انحراف معیار و حداقل و حداکثر نمره مربوط به عوامل بیست و هفتگانه نشان داده شده است.

جدول ۳- شاخص‌های توصیفی موانع توسعه مدارس غیر دولتی

عوامل	میانگین	انحراف معیار	حداقل نمره	حداکثر نمره
بهبود بهداشت مدارس	۱۳/۷۱	۵/۲۵	۶	۲۴
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۱۵/۲۳	۳/۹۴	۷	۲۲
منابع مالی	۱۴/۴۲	۴/۲۶	۶	۲۳
افزایش رضایت شغلی آموزگاران	۱۱/۴۵	۴/۶۱	۴	۱۹
بهبود کیفیت آموزش در مدرسه	۱۰/۸۴	۴/۶۶	۴	۲۰
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۱۲/۱۸	۳/۷۶	۴	۲۰
ارائه خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۱۲/۲۷	۳/۹۷	۴	۲۰
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۱۲/۵۹	۳/۵۹	۴	۲۰
فضای آموزشی مناسب	۱۱/۶۱	۳/۲۱	۵	۲۰
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۱۲/۸۰	۳/۹۶	۴	۲۰
حق‌الزحمه کارکنان	۹/۴۱	۳/۸۶	۳	۱۵
توسعه فرهنگ کار تیمی	۸/۱۳	۲/۹۹	۳	۱۵
ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه	۸/۷۵	۲/۹۹	۳	۱۵
تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان	۸/۵۷	۳/۹۹	۳	۱۵
بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه	۸/۷۹	۲/۸۶	۳	۱۵
اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی	۹/۹۹	۳/۱۸	۳	۱۵
بهبود مستمر واحد آموزشی	۱۱/۱۶	۲/۸۰	۳	۱۵

۱۵	۳	۲/۸۱	۸/۷۶	جذب و گزینش نیروی انسانی
۱۵	۳	۳/۲۱	۹/۴۰	ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و با انگیزه
۱۴	۳	۲/۶۹	۸/۶۹	بهبود روش تدریس معلمان
۱۵	۳	۳/۲۹	۹/۸۰	برنامه‌ریزی آموزشی
۱۴	۳	۲/۵۸	۷/۳۵	پویایی در مدیریت
۱۵	۳	۳/۰۳	۹/۹۱	افزایش کارایی و اثربخشی آموزش
۱۰	۲	۲/۱۹	۴/۶۴	ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان
۱۰	۲	۱/۹۶	۴/۹۵	تراکم جمعیت دانش‌آموزی
۱۰	۲	۲/۱۰	۵/۷۲	ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب
۱۰	۲	۲/۲۰	۵/۱۹	ارائه سبک مدیریت فرایندمدار

جدول ۳ نیز ضرایب پایایی هر یک از عوامل بیست و هفت گانه را از طریق دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن - براون نشان می‌دهد.

جدول ۴- ضرایب پایایی موانع توسعه مدارس غیر دولتی

عوامل	آلفای کرونباخ	تنصیف اسپیرمن - براون
بهبود بهداشت مدارس	۰/۹۵	۰/۹۳
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۰/۹۰	۰/۹۰
منابع مالی	۰/۸۹	۰/۸۵
افزایش رضایت شغلی آموزگاران	۰/۹۴	۰/۹۴
بهبود کیفیت آموزش در مدرسه	۰/۹۴	۰/۹۴
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۰/۹۳	۰/۹۲
ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۰/۹۳	۰/۹۳
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۰/۹۳	۰/۹۲
فضای آموزشی مناسب	۰/۹۰	۰/۹۰
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۰/۸۷	۰/۸۵
حق‌الزحمه کارکنان	۰/۹۲	۰/۹۴
توسعه فرهنگ کار تیمی	۰/۹۴	۰/۹۷
ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه	۰/۹۱	۰/۹۲
تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان	۰/۹۲	۰/۹۳
بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه	۰/۹۱	۰/۹۲

اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی	۰/۸۹	۰/۸۸
بهبود مستمر واحد آموزشی	۰/۸۸	۰/۸۸
جذب و گزینش نیروی انسانی	۰/۸۹	۰/۹۰
ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و با انگیزه	۰/۸۸	۰/۸۷
بهبود روش تدریس معلمان	۰/۸۹	۰/۸۹
برنامه‌ریزی آموزشی	۰/۸۸	۰/۸۸
پویایی در مدیریت	۰/۸۷	۰/۸۹
افزایش کارایی و اثربخشی آموزش	۰/۸۶	۰/۸۳
ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان	۰/۹۱	۰/۹۲
تراکم جمعیت دانش‌آموزی	۰/۸۷	۰/۸۷
ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب	۰/۸۶	۰/۸۷
ارائه سبک مدیریت فرایندمدار	۰/۸۸	۰/۸۹

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۴ نشان می‌دهد، با استفاده از دو روش آلفای کرونباخ و تنصیف اسپیرمن – براون همگی ضرایب پایایی در حد قابل قبولی می‌باشند.

یافته‌های مربوط به سؤالات پژوهش

جهت رتبه‌بندی موانع توسعه مدارس غیر دولتی و اینکه آیا بین شاخص‌ها تفاوت معنی‌داری وجود دارد یا خیر، از آزمون فریدمن استفاده گردید. جدول ۴ نتایج آزمون فریدمن را برای بررسی اهمیت شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی در بین کل آزمودنی‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۵ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای بررسی تفاوت بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی در کل آزمودنی‌ها

تعداد افراد نمونه	مجذور کای	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۲۲۰	۲۲۹۵/۰۶۷	۲۶	۰/۰۰۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۵ نشان می‌دهد، در کل آزمودنی‌ها مقدار آماره‌ی آزمون فریدمن برای شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برابر با $\chi^2 = 2295/067$ و در سطح $p < 0/001$ قرار دارد که از لحاظ آماری معنی‌داری باشد. بنابراین بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جدول ۶ میانگین رتبه‌های هر یک از شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی را نشان می‌دهد.

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۶ نشان می‌دهد، در کل آزمودنی‌ها، از بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی به ترتیب شاخص‌های ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT ($R=22/45$)، منابع مالی ($R=21/52$) و مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی ($R=19/58$) دارای بالاترین رتبه و شاخص‌های ارائه سبک مدیریت فرایندمدار ($R=5/30$)، تراکم جمعیت دانش‌آموزی ($R=4/83$) و ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان ($R=4/41$) دارای پایین‌ترین رتبه هستند.

جدول ۷ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی برای کل آزمودنی‌ها

شاخص	میانگین رتبه
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۲۲/۴۵
منابع مالی	۲۱/۵۲
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۱۹/۵۸
بهبود بهداشت مدارس	۱۹/۳۸
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۱۹/۳۱
ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۱۸/۳۸
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۱۸/۲۸
فضای آموزشی مناسب	۱۷/۵۹
بهبود مستمر واحد آموزشی	۱۷/۱۳
افزایش رضایت شغلی آموزگاران	۱۶/۶۶
بهبود کیفیت آموزش در مدرسه	۱۵/۵۲
اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی	۱۴/۶۴
افزایش کارایی و اثربخشی آموزش	۱۴/۶۲
برنامه‌ریزی آموزشی	۱۴/۴۱
ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و باانگیزه	۱۳/۶۰
حق‌الزحمه کارکنان	۱۳/۳۵
بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه	۱۲/۴۰
جذب و گزینش نیروی انسانی	۱۲/۳۰
ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه	۱۲/۲۰
بهبود روش تدریس معلمان	۱۲/۰۳
تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان	۱۱/۸۶
توسعه فرهنگ کار تیمی	۱۰/۷۹
پویایی در مدیریت	۹/۲۷

۶/۲۱	ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب
۵/۳۰	ارائه سبک مدیریت فرایندمدار
۴/۸۳	تراکم جمعیت دانش‌آموزی
۴/۴۱	ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان

جدول ۸ نتایج آزمون فریدمن را برای بررسی اهمیت شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در بین آزمودنی‌های مرد نشان می‌دهد.

جدول ۸- نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای بررسی تفاوت بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در آزمودنی‌های مرد

تعداد افراد نمونه	مجذور کای	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱۳۱	۱۳۴۰/۹۶۲	۲۶	۰/۰۰۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۸ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های مرد مقدار آماره‌ی آزمون فریدمن برای شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برابر با $\chi^2 = 1340/962$ و در سطح $p < 0/001$ قرار دارد که از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. بنابراین از نظر آزمودنی‌های مرد بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جدول ۹ میانگین رتبه‌های هر یک از شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی را نشان می‌دهد.

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۹ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های مرد، از بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی به ترتیب شاخص‌های ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات ($R = 22/36$)، مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی ($R = 20/96$) و منابع مالی ($R = 20/15$) دارای بالاترین رتبه و شاخص‌های ارائه سبک مدیریت فرایندمدار ($R = 5/35$)، تراکم جمعیت دانش‌آموزی ($R = 5/00$) و ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان ($R = 4/54$) دارای پایین‌ترین رتبه هستند.

جدول ۱۰ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی برای آزمودنی‌های مرد

شاخص	میانگین رتبه
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۲۲/۳۶
منابع مالی	۲۰/۹۶
بهبود بهداشت مدارس	۲۰/۱۵

۱۹/۸۹	مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی
۱۸/۹۱	پاسخگویی به نیازهای علمی – پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان
۱۸/۱۱	ارائه خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان
۱۷/۷۲	فضای آموزشی مناسب
۱۷/۴۴	فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)
۱۷/۲۱	بهبود مستمر واحد آموزشی
۱۶/۵۱	افزایش رضایت شغلی آموزگاران
۱۶/۱۶	بهبود کیفیت آموزش در مدرسه
۱۵/۶۲	اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی
۱۴/۵۶	برنامه‌ریزی آموزشی
۱۴/۰۷	افزایش کارایی و اثربخشی آموزش
۱۳/۳۳	ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و باانگیزه
۱۲/۷۰	حق الزحمه کارکنان
۱۲/۷۰	ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه
۱۲/۶۲	بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه
۱۲/۱۴	جذب و گزینش نیروی انسانی
۱۱/۵۸	تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان
۱۱/۴۷	بهبود روش تدریس معلمان
۱۰/۹۹	توسعه فرهنگ کار تیمی
۹/۷۶	پویایی در مدیریت
۶/۱۶	ارائه الگوی مدیریتی مطلوب
۵/۳۵	ارائه سبک مدیریت فرایندمدار
۵/۰۰	تراکم جمعیت دانش‌آموزی
۴/۵۴	ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان

جدول ۱۰ نتایج آزمون فریدمن را برای بررسی اهمیت شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در بین آزمودنی‌های زن نشان می‌دهد.

جدول ۱۱ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای بررسی تفاوت بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در آزمودنی‌های زن

تعداد افراد نمونه	مجذور کای	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۸۹	۹۸/۲۱۳	۲۶	۰/۰۰۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۱۱ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های زن مقدار آماره‌ی آزمون فریدمن برای شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برابر با $\chi^2 = 98/213$ و در سطح $p < 0/001$ قرار دارد که از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. بنابراین از نظر آزمودنی‌های زن بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جدول ۱۲ میانگین رتبه‌های هر یک از شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی را نشان می‌دهد.

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۱۲ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های زن، از بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی به ترتیب شاخص‌های ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات ($R = 22/57$)، منابع مالی ($R = 22/34$) و پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان ($R = 19/89$) دارای بالاترین رتبه و شاخص‌های ارائه سبک مدیریت فرایندمدار ($R = 5/23$)، تراکم جمعیت دانش‌آموزی ($R = 4/59$) و ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان ($R = 4/22$) دارای پایین‌ترین رتبه هستند.

جدول ۱۲- نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برای

آزمودنی‌های زن

شاخص	میانگین رتبه
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۲۲/۵۷
منابع مالی	۲۲/۳۴
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۱۹/۸۹
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۱۹/۵۳
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۱۹/۱۳
ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۱۸/۷۶
بهبود بهداشت مدارس	۱۸/۲۴
فضای آموزشی مناسب	۱۷/۴۰
بهبود مستمر واحد آموزشی	۱۷/۰۱
افزایش رضایت شغلی آموزگاران	۱۶/۸۸
افزایش کارایی و اثربخشی آموزش	۱۵/۴۳
بهبود کیفیت آموزش در مدرسه	۱۴/۵۸
حق الزحمه کارکنان	۱۴/۳۰
برنامه‌ریزی آموزشی	۱۴/۲۰
ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و باانگیزه	۱۳/۹۹
اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی	۱۳/۲۰
بهبود روش تدریس معلمان	۱۲/۸۵

۱۲/۵۳	جذب و گزینش نیروی انسانی
۱۲/۲۶	تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان
۱۲/۰۷	بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه
۱۱/۴۶	ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه
۱۰/۵۱	توسعه فرهنگ کار تیمی
۸/۵۵	پویایی در مدیریت
۶/۲۷	ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب
۵/۲۳	ارائه سبک مدیریت فرایندمدار
۴/۵۹	تراکم جمعیت دانش‌آموزی
۴/۲۲	ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان

جدول ۱۳ نتایج آزمون فریدمن را برای بررسی اهمیت شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در بین آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کاردانی نشان می‌دهد.

جدول ۱۳ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای بررسی تفاوت بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کاردانی

تعداد افراد نمونه	مجذور کای	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۴۳	۵۰۷/۱۷۷	۲۶	۰/۰۰۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۱۳ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کاردانی مقدار آماره‌ی آزمون فریدمن برای شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برابر با $\chi^2=507.177$ و در سطح $p<0.001$ قرار دارد که از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. بنابراین از نظر آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کاردانی بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جدول ۱۴ میانگین رتبه‌های هر یک از شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی را نشان می‌دهد.

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۱۴ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کاردانی، از بین شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی به ترتیب شاخص‌های ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات ($R=22/53$)، مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی ($R=21/91$) و منابع مالی ($R=21/38$) دارای بالاترین رتبه و شاخص‌های ارائه سبک مدیریت مطلوب ($R=5/01$)، ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان ($R=4/15$) و تراکم جمعیت دانش‌آموزی ($R=3/87$) دارای پایین‌ترین رتبه هستند.

جدول ۱۵ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برای آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کاردانی

شاخص	میانگین رتبه
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۲۲/۵۳
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۲۱/۹۱
منابع مالی	۲۱/۳۸
بهبود بهداشت مدارس	۱۹/۴۰
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۱۹/۳۸
افزایش رضایت شغلی آموزگاران	۱۸/۵۱
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۱۸/۰۳
بهبود مستمر واحد آموزشی	۱۷/۸۰
فضای آموزشی مناسب	۱۷/۵۳
ارائه خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۱۷/۴۴
بهبود کیفیت آموزش در مدرسه	۱۵/۶۶
برنامه‌ریزی آموزشی	۱۴/۷۶
افزایش کارایی و اثربخشی آموزش	۱۴/۳۳
حق الزحمه کارکنان	۱۳/۶۳
اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی	۱۳/۰۰
جذب و گزینش نیروی انسانی	۱۲/۷۳
بهبود روش تدریس معلمان	۱۲/۶۷
بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه	۱۲/۴۷
ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و باانگیزه	۱۲/۲۳
توسعه فرهنگ کار تیمی	۱۲/۰۹
تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان	۱۲/۰۲
ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه	۱۱/۳۳
پویایی در مدیریت	۸/۷۹
ارائه سبک مدیریت فرایندمدار	۵/۳۳
ارائه الگوی مدیریتی مطلوب	۵/۰۱
ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان	۴/۱۵
تراکم جمعیت دانش‌آموزی	۳/۸۷

جدول ۱۵ نتایج آزمون فریدمن را برای بررسی اهمیت شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی در بین آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کارشناسی نشان می‌دهد.

جدول ۱۶ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای بررسی تفاوت بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی در آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کارشناسی

تعداد افراد نمونه	مجذور کای	درجه آزادی	سطح معنی‌داری
۱۰۳	۱۰۴۴/۳۲۸	۲۶	۰/۰۰۱

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۱۶ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کارشناسی مقدار آماره‌ی آزمون فریدمن برای شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برابر با $\chi^2 = 1044/328$ و در سطح $p < 0/001$ قرار دارد که از لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. بنابراین از نظر آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کارشناسی بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. جدول ۱۶ میانگین رتبه‌های هر یک از شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی را نشان می‌دهد.

همانطور که نتایج مندرج در جدول ۱۷ نشان می‌دهد، در آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کارشناسی، از بین شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی به ترتیب شاخص‌های ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات ($R = 22/77$)، منابع مالی ($R = 21/92$) و مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی ($R = 19/23$) دارای بالاترین رتبه و شاخص‌های ارائه سبک مدیریت فرایندمدار ($R = 5/11$)، ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان ($R = 4/84$) و تراکم جمعیت دانش‌آموزی ($R = 4/75$) دارای پایین‌ترین رتبه هستند.

جدول ۱۷ نتایج حاصل از آزمون فریدمن برای رتبه‌بندی شاخص‌های موانع توسعه مدارس غیر دولتی برای آزمودنی‌های با سطح تحصیلات کارشناسی

شاخص	میانگین رتبه
ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	۲۲/۷۷
منابع مالی	۲۱/۹۲
بهبود بهداشت مدارس	۱۹/۲۳
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۱۹/۱۸
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۱۸/۹۷
ارائه‌ی خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۱۸/۶۴
فضای آموزشی مناسب	۱۷/۵۷
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۱۷/۴۵
بهبود مستمر واحد آموزشی	۱۶/۵۴

۱۶/۰۴	افزایش رضایت شغلی آموزگاران
۱۵/۶۸	بهبود کیفیت آموزش در مدرسه
۱۵/۶۵	افزایش کارایی و اثربخشی آموزش
۱۴/۵۸	اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی
۱۱/۹۰	برنامه‌ریزی آموزشی
۱۴/۰۹	ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و باانگیزه
۱۳/۰۶	حق الزحمه کارکنان
۱۲/۵۴	جذب و گزینش نیروی انسانی
۱۲/۱۹	ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه
۱۲/۱۲	بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه
۱۱/۹۰	تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان
۱۱/۷۸	بهبود روش تدریس معلمان
۱۰/۵۲	توسعه فرهنگ کار تیمی
۹/۹۶	پویایی در مدیریت
۶/۶۷	ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب
۵/۱۱	ارائه سبک مدیریت فرایندمدار
۴/۸۴	ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان
۴/۷۵	تراکم جمعیت دانش‌آموزی

جهت مقایسه میانگین نمرات دو گروه مرد و زن در شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی، تحلیل واریانس چند متغیری (MANOVA) انجام گرفت. جدول ۱۸ یافته‌های توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی را در دو گروه مرد و زن نشان می‌دهد.

جدول ۱۸- یافته‌های توصیفی شاخص‌هایموانع توسعه مدارس غیر دولتی در دو گروه مرد و زن

عوامل				گروه	
مرد		زن			
میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
۱۴/۱۲	۵/۱۲	۱۳/۱۰	۵/۴۱	بهبود بهداشت مدارس	
۱۵/۲۱	۳/۸۴	۱۵/۲۶	۴/۰۹	ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT	

منابع مالی	۱۴/۱۷	۴/۴۲	۱۴/۸۰	۴/۰۲
افزایش رضایت شغلی آموزگاران	۱۱/۳۲	۴/۵۹	۱۱/۶۵	۴/۶۵
بهبود کیفیت آموزش در مدرسه	۱۱/۰۸	۴/۷۳	۱۰/۴۷	۴/۵۶
فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور (آموزشی و پژوهشی)	۱۱/۶۴	۳/۶۴	۱۲/۹۷	۳/۸۱
ارائه خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان	۱۲/۱۵	۴/۱۰	۱۲/۴۴	۳/۷۹
پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان	۱۲/۳۴	۳/۶۶	۱۲/۹۶	۳/۴۷
فضای آموزشی مناسب	۱۱/۶۹	۳/۲۴	۱۱/۴۸	۳/۱۸
مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی	۱۲/۸۲	۳/۷۲	۱۲/۷۶	۴/۳۰
حق الزحمه کارکنان	۹/۰۵	۳/۸۶	۹/۹۳	۳/۸۲
توسعه فرهنگ کار تیمی	۸/۱۳	۳/۰۳	۸/۱۲	۲/۹۵
ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه	۸/۹۶	۳/۱۳	۸/۴۳	۲/۷۵
تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان	۸/۳۷	۳/۴۶	۸/۸۸	۳/۳۱
بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه	۸/۸۳	۲/۸۷	۸/۷۳	۲/۸۸
اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی	۱۰/۴۳	۲/۹۹	۹/۳۳	۳/۳۶
بهبود مستمر واحد آموزشی	۱۱/۱۸	۲/۷۷	۱۱/۱۳	۲/۸۶
جذب و گزینش نیروی انسانی	۸/۶۵	۲/۷۲	۸/۹۲	۲/۹۴
ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و بالنگیزه	۹/۲۴	۳/۴۱	۹/۶۲	۲/۸۹
بهبود روش تدریس معلمان	۸/۴۲	۲/۷۱	۹/۰۸	۲/۶۳
برنامه‌ریزی آموزشی	۹/۸۶	۳/۳۰	۹/۷۱	۳/۳۱
پویایی در مدیریت	۷/۵۵	۲/۶۱	۷/۰۷	۲/۵۳
افزایش کارایی و اثربخشی آموزش	۹/۶۲	۳/۱۲	۱۰/۳۵	۲/۸۵
ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان	۴/۷۰	۲/۰۷	۴/۵۵	۲/۳۶
تراکم جمعیت دانش‌آموزی	۵/۰۲	۲/۰۳	۴/۸۳	۱/۸۷
ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب	۵/۷۴	۲/۰۸	۵/۶۹	۲/۱۴
ارائه سبک مدیریت فرایندمدار	۵/۲۳	۲/۲۱	۵/۱۲	۲/۱۸

تحلیل واریانس دارای این فرض است که واریانس درون هر خانه از جدول داده‌ها باید یکسان باشد. اندازه نامساوی خانه مسئله جدی ایجاد نمی‌کند اما نباید مقدار هر خانه چهار برابر کوچک‌ترین خانه باشد. اگر چنین باشد (به دلیل افت آزمودنی‌ها یا هر علت دیگری) واریانس‌های خانه‌ها باید مورد بررسی قرار گیرند تا اطمینان حاصل شود که هیچ خانه‌ای واریانس به بزرگی ۱۰ برابر اندازه کوچک‌ترین واریانس نداشته باشد. اگر چنین شد داده‌ها را باید یا تبدیل لگاریتمی یا تبدیل به نمرات معیار (Z) کرد. در پژوهش حاضر قبل از تحلیل داده‌ها برای بررسی همگنی واریانس متغیرها از آزمون لوین^۸ استفاده شد (توچیم^۹، ۲۰۰۱، به نقل از حاجی یخچالی، ۱۳۸۹).

نتایج آزمون‌های همگنی واریانس لوین متغیرهای وابسته پژوهش (بهبود بهداشت مدارس، ایجاد زیرساخت فناوری اطلاعات IT، منابع مالی، افزایش رضایت شغلی آموزگاران، بهبود کیفیت آموزش در مدرسه، فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیا بر امور، ارائه خدمات مشاوره‌ای به اولیا و دانش‌آموزان، پاسخگویی به نیازهای علمی - پژوهشی معلمان و دانش‌آموزان، فضای آموزشی مناسب، مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی، حق الزحمه کارکنان، توسعه فرهنگ کار تیمی، ویژگی‌های مرتبط به کیفیت مدرسه، تعمیق و پایداری یادگیری در دانش‌آموزان، بررسی میزان توجه به برنامه‌ریزی استراتژیک مدرسه، اندازه‌گیری دقیق اهداف آموزشی، بهبود مستمر واحد آموزشی، جذب و گزینش نیروی انسانی، ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش‌آموزان علاقه‌مند و با انگیزه، بهبود روش تدریس معلمان، برنامه‌ریزی آموزشی، پویایی در مدیریت، افزایش کارایی و اثربخشی آموزش، ایجاد زمینه‌ی شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش‌آموزان، تراکم جمعیت دانش‌آموزی، ارائه‌ی الگوی مدیریتی مطلوب و ارائه سبک مدیریت فرایندمدار) را براساس جنسیت نشان می‌دهد.

یافته‌های پژوهش

جهت بررسی دقیق‌تر چرایی نتایج به‌دست‌آمده، سؤال‌اتحقیق را به‌طور جداگانه مورد تحلیل قرار می‌دهیم.

سؤال اول: موانع توسعه کمی مدارس غیر دولتی شهر اهواز چه می‌باشد؟

در پژوهش حاضر بررسی تحلیل عاملی (جدول شماره ۴-۴) و نتایج تحلیل واریانس (جدول شماره ۳-۴) نشان داد که کمبود منابع مالی به عنوان عامل سوم با میانگین و انحراف استاندارد $14/42 \pm 4/26$ و درصد واریانس (۴/۱۰)، فضای آموزشی نامناسب به عنوان عامل نهم با میانگین و انحراف استاندارد $3/21 \pm 11/61$ و درصد واریانس (۳/۶۸)، حق الزحمه کم کارکنان به عنوان عامل یازدهم با میانگین و انحراف استاندارد $3/86 \pm 9/41$ و درصد واریانس (۳/۰۸) و تراکم جمعیت دانش‌آموزان به عنوان عامل بیست و پنجم با میانگین و انحراف استاندارد $4/95 \pm 1/96$ و درصد واریانس (۲/۱۳) به ترتیب از مهم‌ترین موانع توسعه کمی مدارس غیر دولتی شهر اهواز می‌باشد. از جمله تحقیقاتی که مخالف نتایج این تحقیق بودند می‌توان به پژوهش‌های نظری، وزیری و عدلی (۱۳۹۲) و خلیلی، جهانی هاشمی و جمالی (۱۳۸۶) که به این نتیجه رسیدند که مدارس پسرانه و دخترانه غیردولتی

^۸Leven's test of equality variances

^۹Torchim

از نظر نسبت مساحت زمین مدرسه به دانش آموز، کپسول آتش نشانی، حفاظ پنجره‌ها و پوشش حیاط در مقایسه با مدارس دولتی وضعیت مطلوب تری داشتند اشاره کرد. البته هر چند پژوهشی که دقیقاً همسو با نتایج تحقیق ما باشد یافت نشد اما نتایج تحقیقاتی که در راستای این پژوهش بودند عبارت بودند از تحقیق محمد مشتاق و همکاران (۲۰۱۴)، شیرینی (۱۳۸۹) و بو عبدو (۲۰۱۰) که در تحقیقات خود نشان دادند امکاناتی از جمله فضای و تجهیزات ورزشی در مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی می‌باشند همچنین یافته‌های تحقیق مشتاق و همکاران (۲۰۱۴) نشان داد که که بسیاری از مشکلات در مدارس غیر دولتی و عدم توسعه آن مربوط به فرایند ثبت نام و موارد پیش نیاز آن، امنیت اجتماعی عضویت در صورتی که کارکنان از نه نفرتجاوز کند، صورت حساب ومالیات ساختمان تجاری، مالیات بردرآمدومالیات تبلیغات می‌باشد. در تبیین این نتایج می‌توان گفت که با توجه به اینکه حقوق معلمان در مدارس غیر دولتی کم است و معلمان استثمار می‌شوند لذا همین عامل باعث افت کیفیت آموزشی در این مدارس می‌شود این یک واقعیت دردناک و تأسف بار است که یک مهندس در بخش خصوصی حقوق بیشتری از بخش دولتی دریافت می‌کند و از بخش دولتی فراری است و یا درآمد پزشک در بخش خصوصی و دولتی اصلاً قابل مقایسه نیست. اما حقوق معلم در بخش خصوصی اگر استثنائاً را کنار بگذاریم معمولاً یک سوم تا نصف حقوق دولتی یک معلم است. همچنین با توجه به مشکلات کمی پیش روی مدارس غیر دولتی، عدم وجود فضای مناسب برای راه اندازی مدارس غیر دولتی از مهم‌ترین این موانع می‌باشد که به عواملی همچون عدم تخصیص بسته‌های حمایتی دولتی در سطح استانبه این مدارس ضعف در جذب مشارکت‌های مردمی می‌توان اشاره کرد. استفاده از ظرفیت مردم و بهره گیری از پتانسیل مشارکت آنان و حضور مردم در برنامه ریزی‌های آموزش و پرورش از جمله عوامل مهم توسعه کمی و کیفی این مدارس می‌باشد.

سؤال دوم: موانع توسعه کیفی مدارس غیر دولتی شهر اهواز چه می‌باشد؟

در رابطه با سؤال دوم پژوهش یافته‌ها (جدول ۴-۶ و ۴-۴) نشان دادند که بهبود بهداشت مدارس به عنوان عامل اول با میانگین و انحراف استاندارد $13/71 \pm 5/25$ و درصد واریانس (۴/۸۸)، ایجاد زیر ساخت فناوری اطلاعات IT به عنوان عامل دوم با میانگین و انحراف استاندارد $3/94 \pm 15/23$ و درصد واریانس (۴/۱۱)، افزایش رضایت شغلی کارکنان به عنوان عامل چهارم با میانگین و انحراف استاندارد $11/45 \pm 4/61$ و درصد واریانس (۴/۰۵)، کیفیت آموزش در مدرسه به عنوان عامل پنجم با میانگین و انحراف استاندارد $10/84 \pm 4/66$ و درصد واریانس (۴/۰۱)، فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیاء بر امور آموزشی و پرورشی به عنوان عامل ششم با میانگین و انحراف استاندارد $12/18 \pm 3/76$ و درصد واریانس (۳/۸۷)، انجام خدمات مشاوره ای به اولیاء و دانش آموزان به عنوان عامل هفتم با میانگین و انحراف استاندارد $12/27 \pm 3/97$ و درصد واریانس (۳/۸۵)، پاسخگویی به نیازهای علمی و پژوهشی معلمان و دانش آموزان به عنوان عامل هشتم با میانگین و انحراف استاندارد $12/59 \pm 3/59$ و درصد واریانس (۳/۸۲)، مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی به عنوان عامل نهم با میانگین و انحراف استاندارد $12/80 \pm 3/96$ و درصد واریانس (۳/۴۰)، توسعه فرهنگ کار تیمی به عنوان عامل دوازدهم با میانگین و انحراف استاندارد $8/13 \pm 2/99$ و درصد واریانس (۳/۰۱)، ویژگی‌های مربوط به کیفیت مدرسه به عنوان عامل سیزدهم با میانگین و انحراف استاندارد $8/75 \pm 2/99$ و درصد واریانس (۳/۰۰)، تعمق و پایداری یادگیری در دانش آموزان به عنوان عامل چهاردهم با میانگین و انحراف استاندارد $8/57 \pm 3/99$ و درصد واریانس (۳/۰۰)، توجه به برنامه ریزی

استراتژیک مدرسه به عنوان عامل پانزدهم با میانگین و انحراف استاندارد $8/79 \pm 2/86$ و درصد واریانس $(2/99)$ ، اندازه گیری دقیق اهداف آموزشی به عنوان عامل شانزدهم با میانگین و انحراف استاندارد $9/99 \pm 3/18$ و درصد واریانس $(2/97)$ ، بهبود مستمر واحد آموزشی به عنوان عامل هفدهم با میانگین و انحراف استاندارد $11/16 \pm 2/80$ و درصد واریانس $(2/95)$ ، جذب و گزینش نیروی انسانی به عنوان عامل هجدهم با میانگین و انحراف استاندارد $8/76 \pm 2/81$ و درصد واریانس $(2/93)$ ، ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش آموزان علاقه مند و با انگیزه به عنوان عامل نوزدهم با میانگین و انحراف استاندارد $9/40 \pm 3/21$ و درصد واریانس $(2/89)$ ، بهبود روش تدریس معلمان به عنوان عامل بیستم با میانگین و انحراف استاندارد $8/69 \pm 2/69$ و درصد واریانس $(2/88)$ ، برنامه ریزی آموزشی به عنوان عامل بیست و یکم با میانگین و انحراف استاندارد $9/80 \pm 3/29$ و درصد واریانس $(2/83)$ ، پویایی در مدیریت به عنوان عامل بیست و دوم با میانگین و انحراف استاندارد $7/35 \pm 2/58$ و درصد واریانس $(2/82)$ ، افزایش کارایی و اثر بخشی آموزش به عنوان عامل بیست و سوم با میانگین و انحراف استاندارد $3/03 \pm 3/03$ و درصد واریانس $(2/75)$ ، ایجاد زمینه شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان به عنوان عامل بیست و چهارم با میانگین و انحراف استاندارد $4/64 \pm 2/19$ و درصد واریانس $(2/14)$ ، ارائه الگوی مدیریت مطلوب به عنوان عامل بیست و ششم با میانگین و انحراف استاندارد $5/72 \pm 2/20$ و درصد واریانس $(2/14)$ ، ارائه سبک مدیریت فرآیند مدار به عنوان عامل بیست و هفتم با میانگین و انحراف استاندارد $5/19 \pm 2/20$ و درصد واریانس $(2/04)$ ، به ترتیب از مهم‌ترین موانع توسعه کیفی مدارس غیر دولتی شهر اهواز می‌باشند. این یافته با نتایج پژوهش‌های حبیبی و لطفی دمساز (۱۳۸۸)، ربیعی و صالحی (۱۳۸۶)، نظری، وزیری و عدلی (۱۳۹۲)، که نشان دادند مدیران زن و مرد مدارس غیر دولتی آمرانه خیر خواهانه تر از مدیران زن و مرد مدارس دولتی می‌باشند و مدیران زن و مرد مدارس غیر دولتی مشارکتی تر از مدیران زن و مرد مدارس دولتی می‌باشند (حبیبی و لطفی دمساز، ۱۳۸۸) و اینکه مدارس غیر دولتی در مشتری محوری (ابعاد فیزیکی، اطمینان پذیری، مسئولیت پذیری، ضمانت و تضمین، همدلی و انتقاد پذیری) مشتری محور تر از مدارس دولتی بودند (نظری، وزیری، عدلی، ۱۳۸۶) ناهمخوان است. همچنین این یافته‌ها با نتایج تحقیقات حیدری (۱۳۸۵)، کیانی (۱۳۹۰)، قیصری (۱۳۹۰)، جنتی‌فر (۱۳۹۱)، آيسان (۲۰۱۲) همسو است که نشان دادند میزان مشارکت اجتماعی مدارس غیر دولتی کمتر از حد متوسط است (جنتی فر، ۱۳۹۱)، میزان تعاملات اجتماعی، بعد ساختاری، بعد ارتباطی در بین دانش آموزان مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی است (قیصری، ۱۳۹۰)، میزان سازمان یادگیرنده مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی است (حیدری، ۱۳۸۵) و کیانی (۱۳۹۰) به این نتیجه رسیده که برنامه‌ریزی در کار و وقت، غنی سازی اطلاعات مدیریتی و اثربخشی در مدارس غیر دولتی کمتر از مدارس دولتی است که همه این مشکلات به عوامل کیفی ضعف در مدارس غیر دولتی اشاره دارند و می‌توانند به عنوان موانعی در جهت پیشرفت و ترقی مدارس خصوصی به شمار آیند. موافقان خصوصی سازی آموزش، کیفیت آموزش را اصلی‌ترین دلیل موافقت خود با توسعه مدار غیر دولتی می‌دانند اما زمانی که همین مدارس غیر دولتی نتوانند از رسالت اولیه و اصلی که باعث ترویج مدارس غیر دولتی شد و آن کیفیت بهتر آموزش این در مدارس در مقایسه با مدارس دولتی بود دفاع کنند و کیفیت آموزش و ارائه مدیریت مطلوب، بهبود مستمر واحدهای آموزشی، پاسخگویی به نیازهای پژوهشی دانش آموزان، ایجاد یادگیری پایدار و مستمر در دانش آموزان نسبت به مدارس دولتی تفاوت چندانی نداشته باشد مسلماً تقاضای والدین و دانش

آموزان برای ثبت نام در این مدارس بالطبع کاهش می‌یابد و این عدم کارایی و کیفیت نامطلوب خدمات آموزشی و یادگیری به نوبه خود می‌تواند یک عامل جدی و مهمی برای عدم توسعه مدارس غیر دولتی باشند.

سؤال سوم: رتبه بندی موانع توسعه مدارس غیر دولتی شهر اهواز به چه صورت است؟

در پژوهش حاضر بررسی تحلیلی عاملی (جدول شماره ۴-۴) نشان داد که به ترتیب بهبود بهداشت مدارس به عنوان عامل اول، ایجاد زیر ساخت فناوری اطلاعات IT به عنوان عامل دوم، کمبود منابع مالی به عنوان عامل سوم، افزایش رضایت شغلی کارکنان به عنوان عامل چهارم، کیفیت آموزش در مدرسه به عنوان عامل پنجم، فراهم نمودن زمینه مشارکت و نظارت اولیاء بر امور آموزشی و پررشی به عنوان عامل ششم، انجام خدمات مشاوره ای به اولیاء و دانش آموزان به عنوان عامل هفتم، پاسخگویی به نیازهای علمی و پژوهشی معلمان و دانش آموزان به عنوان عامل هشتم، فضای آموزشی نامناسب به عنوان عامل نهم، مدیریت منابع انسانی و آموزش منابع انسانی به عنوان عامل دهم، حق الزحمه، کم کارکنان به عنوان عامل یازدهم، توسعه فرهنگ کار تیمی به عنوان عامل، ویژگی‌های مربوط به کیفیت مدرسه به عنوان عامل سیزدهم، تعمق و پایداری یادگیری در دانش آموزان به عنوان عامل چهاردهم، توجه به برنامه ریزی استراتژیک مدرسه به عنوان عامل پانزدهم، اندازه گیری دقیق اهداف آموزشی به عنوان عامل شانزدهم، بهبود مستمر واحد آموزشی به عنوان عامل هفدهم، جذب و گزینش نیروی انسانی به عنوان عامل هجدهم، ارتقای کیفیت آموزش با جذب دانش آموزان علاقه مند و با انگیزه به عنوان عامل نوزدهم، بهبود روش تدریس معلمان به عنوان عامل بیستم، برنامه ریزی آموزشی به عنوان عامل بیست و یکم، پویایی در مدیریت به عنوان عامل بیست و دوم، افزایش کارآی و اثر بخشی آموزش به عنوان عامل بیست و سوم، ایجاد زمینه شکوفایی خلاقیت و نوآوری در دانش آموزان به عنوان عامل بیست و چهارم، ارائه الگوی مدیریت مطلوب به عنوان عامل بیست و ششم و ارائه سبک مدیریت فرآیند مدار به عنوان عامل بیست و هفتم، به ترتیب از موانع توسعه مدارس غیر دولتی شهر اهواز می‌باشند. با توجه به نتایج به دست آمده موانع کیفی در توسعه مدارس غیر دولتی همچون ضعف در بهداشت مدارس، عدم رضایت شغلی کارکنان، نبود الگوی مطلوب مدیریت، عدم بهبود مستمر کیفیت آموزش و غیره در مقایسه با موانع کمی همچون کمبود منابع مالی، حق الزحمه کارکنان، کمبود فضای آموزشی مناسب و تراکم زیاد جمعیت دانش آموزان فراوانی بیشتری رو در موانع توسعه مدارس غیر دولتی به خود اختصاص داده‌اند بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که موانع کیفی بیشترین تأثیر را در عدم توسعه مدارس غیر دولتی به خود اختصاص داده‌اند این نتایج با تحقیقات کیانی (۱۳۹۰)، آيسان (۲۰۱۰)، حیدری (۱۳۸۵)، قیصری (۱۳۹۰)، شیرینی (۱۳۸۹) و بو عبدو (۲۰۱۰) همسواست. شاید در تبیین عوامل تأثیر گذار بیرونی در زمینه موانع توسعه مدارس غیر دولتی به سیاست‌های دولت و همچنین وزیران مختلف آموزش و پرورش اشاره کرد به نحوی که در چند سال اخیر در دولت به دلیل مشکلات تحریم و کمبود ارز و بودجه، کاهش هزینه‌های دولت و امکان ایجاد سرمایه گذاری بخش خصوصی می‌بایست در رأس سیاست‌های دولت قرار گیرد، اما در آموزش و پرورش نگاه کاملاً بر عکس بود. که در این زمینه می‌توان به چند نمونه از تصمیم سازی‌های مقابله ای و یا رقابت دولت با بخش خصوصی در آموزش و پرورش از جمله: ۱- کاهش نیروهای مأمور به مدارس خصوصی، به نحوی که در حال حاضر به حداکثر یک مدیر و یک معاون محدود شده است. ۲- دستورالعمل‌های توسعه ای بدون رعایت

اصل توسعه و برنامه ریزی لازم باعث ایجاد رقابت‌های کاذب و وجود صندلی‌های خالی در مدارس گردیده است.

۳- توسعه مدارس هیئت امنایی و امکان استفاده قانونی مدارس دولتی از دریافت وجوه قابل توجه از والدین. ۴- توسعه مدارس نمونه دولتی در کلیه مناطق آموزش و پرورش بدون در نظر گرفتن اصل اولیه ایجاد این مدارس که به منظور حمایت دولت از قشر محروم جامعه و در مناطق محروم طراحی گردیده بود. ۵- عدم حمایت‌های مالی مناسب در ایجاد تسهیلات مکفی برای خرید و ساخت مدرسه خصوصی به طوری که در چند سال گذشته در شهر بزرگی مثل اهواز تسهیلات ارائه شده جهت خرید ملک به اندازه انگلستان یک دست هم عملیاتی نگردیده است.

۶- عملیاتی نمودن قوانین وضع شده توسط مجلس شورای اسلامی به ویژه صندوق حمایت از مدارس غیر دولتی و ... اشاره کرد.

منابع فارسی

- اصلانی، ا. (۱۳۸۷) مقایسه عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی دانش آموزان مدارس دولتی و غیر دولتی مقطع راهنمایی اداره آموزش و پرورش ناحیه ۱ تبریز، تبریز: مجتمع دانشگاه آزاد، دانشکده تعلیم و تربیت.
- ایران، وزارت آموزش و پرورش. معاونت توسعه مشارکتهای مردمی، مجموعه قوانین، مقررات، آیین نامه ها، مدارس غیر دولتی، تهران: وزارت آموزش و پرورش، انتشارات مدرسه برهان، ۱۳۸۳.
- امیری، م. (۱۳۴۵). مسئله واگذاری امور فرهنگی به مردم، تهران: سازمان برنامه و بودجه
- بازرگان، ع، اقدام پژوهی و کاربرد آن در تعلیم و تربیت، شماره ۳۵-۳۶، (۱۳۸۲)
- باقری، خ، نجفی، ن، عدالت در آموزش و پرورش از دیدگاه اسلام با تأکید بر خصوصی سازی مدارس. مجله روانشناسی و علوم تربیتی. ۳۸، (۱)، ۲۱-۴۳، (۱۳۸۷).
- بررسی وضعیت مدیریت کیفیت جامع در مدارس غیر انتفاعی آموزش و پرورش شهر، تهران: مشتری مداری ۱۳۸۷.
- خلیلی، ا؛ جهانی هاشمی، ح؛ علی جمالی، ح، مقایسه بهداشت محیط و ایمنی مدارس عادی دولتی با غیر انتفاعی شهر قزوین. مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، ۱۱(۱): ۴۱-۴۹، (۱۳۸۶).
- ربیعی، م؛ صالحی، ر، مقایسه نرخ‌های آموزشی و کیفیت آموزش و پرورش نمونه‌های برتر مدارس دولتی و غیر دولتی استان چهار محال و بختیاری. فصلنامه نوآوری‌های آموزشی، ۶(۱۹): ۱۰۹-۱۴۰، (۱۳۸۶).
- رستگار، د، فصل نامه تخصصی مدارس کارآمد، پژوهش‌های آموزشی، سال دوم - شماره ۳ - سال ۸۸-۸۷ ص ۷۴.
- شیرینی، ع. (۱۳۸۹). مقایسه امکانات (تجهیزات و فضای آموزشی) و نیروی انسانی تربیت بدنی مدارس دولتی و غیر انتفاعی دوره متوسطه اول استان اردبیل ۸۸-۸۹.

صادق زاده، ع. حسنی، م. کشاورز، س. احمدی، آ. (۱۳۹۰). بنیان نظری تحول راهبردی در نظام تربیت رسمی و عمومی، تهران: دبیرخانه شورای عالی آموزش و پرورش.

احمدی ص. (۱۳۸۳). سازمان و قوانین آموزش و پرورش، چاپ دهم، تهران: انتشارات سمت.

صمدی، پ. (۱۳۸۱). بررسی نظرات اولیاء و مدیران مدارس شهرستان خمینی شهر در زمینه عوامل مؤثر در جلب مشارکت مردم در آموزش و پرورش. پایانامه کارشناسی ارشد، رشته برنامه ریزی آموزشی، دانشگاه اصفهان.

عابدی، ح. تحقیقات کیفی. فصلنامه حوزه و دانشگاه. ۱۲(۴۷)، ۶۲-۷۹، ۱۳۸۵.

عباس زاده، م. مقایسه اثربخشی مدارس دولتی با مدارس غیرانتفاعی. مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی مشهد. ۲۸(۱-۲)، ۲۰۵-۲۲۲، (۱۳۷۹).

علم الهدی، ج. ۱۳۸۶. تعلیم و تربیت رسمی ازدیدگاه اسلام. طرح تدوین سند ملی آموزش و پرورش.

فلاحی، ک. (۱۳۸۸). مطالعه تطبیقی و وضعیت مدارس غیر دولتی در نظام آموزشی جمهوری اسلامی ایران و نظامهای آموزشی متمرکز و نامتمرکز، تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش پژوهشکده تعلیم تربیت، گروه مدیریت و تامین منابع انسانی.

قاسمی پویا، ا. (۱۳۸۰). مشارکت مردمی در آموزش و پرورش. تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.

قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، (۱۳۸۱)، تدوین جهانگیر منصور. تهران: نشر داوران.

قیصری، م. ۱۳۹۰. شاخصهای سرمایه اجتماعی در موسسات آموزشی دولتی و غیر انتفاعی شهرستان اهواز

کراز، آ. (۱۳۸۶). مدیریت کنترل فراگیر (نگرش کاربردی)، تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

کیانی، ز. ۱۳۸۹. بررسی رابطه بین میزان استفاده مدیران از زمان و اثربخشی آنان در مدارس دولتی و غیر دولتی گیلان غرب.

محمدبیگی، ع. مدارس غیرانتفاعی و نقش آن در ایجاد فرصت‌های برابر آموزشی، فصلنامه تعلیم و تربیت. ۵(۲۷-۲۸)، ۱۹-۳۴، ۱۳۷۰.

مسعودی، ر. (۱۳۸۳). بررسی عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی مدارس راهنمایی ناحیه ۴ تبریز.

مطلبی آقگنبد، ز. (۱۳۸۱). بررسی مقایسه ای عملکرد مدارس غیر انتفاعی با مدارس دولتی و عوامل مؤثر بر آن در استان آذر بایجان غربی، پایانامه کارشناسی ارشد.

معدن دار آرنی، ع. ۱۳۹۱. بررسی نقش نهادها، سازمانها و افراد در توقف مدارس غیر دولتی از نظر موسسان و کارشناسان: بازسازی معنایی

نعمت الهی، ح. (۱۳۸۳). بررسی عوامل تأثیر گذار در کیفیت تصمیمات از دیدگاه روسای آموزش و پرورش استان کرمان، طرح پژوهشی.

نظری، ر؛ وزیری، م؛ عدلی، ف، ارزیابی والدین از عملکرد کارکنان مدارس دولتی و غیر دولتی بر اساس ابعاد مشتری محوری مدل سروکوال. اندیشه‌های نوین تربیتی، ۹(۲): ۱۵۱-۱۷۴، (۱۳۸۶).
یار قلی، ب، بررسی فلسفه ایجاد مدارس غیرانتفاعی و سازگاری آن با عدالت تربیتی از منظر متخصصان تعلیم و تربیت: رویکردی هرمنوتیکی، پژوهش نامه مبانی تعلیم و تربیت، ۳(۲)، ۱۹۵-۲۱۰، (۱۳۹۲).
یوسف پور، آ. (۱۳۷۹). طراحی الگوی مناسب برای ارزیابی درونی دبیرستان‌های نظام جدید، موردی از آموزش متوسطه منطقه تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران؛ دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.

منابع غیر فارسی

- Boyles, D. R. (2005). *Schools or Markets?* London: Lawrence Erlbaum AssociatesPublisher.
- Brighouse, H. (2004). What is wrong with privatising schools? *Journal of Philosophy of Education*, 38(4), 67-90.
- Brighouse, H. (2008). Equality of Opportunity and Complex Equality: The special Place of Schooling. *Res Publica*, 13(2), 147-158.
- Eliane Nehme, Doris Bou Abdu , 2009-2010 , Educational problems: Private vs , Public school “ , Arab open university , Faculty of Business Studies , Lebanon .
- Geller, C, R. & Sjoquist, D, L. & Walker, M, B. (2006). The effect of private school competition on public